

Scenario Planning for the Future of Businesses: Integrating Corporate Social Responsibility and Management Accounting in Economic Development of Companies

Amir Mohebbi

PhD student of accounting, Department of Accounting, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran , amir.mohebbi251@gmail.com

Farzin Rezaei

Associate Professor Department of Accounting, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran. (corresponding author , farzin.rezaei@qiau.ac.ir)

Mahdi Beshkooch

Assistant Professor , Department of Accounting, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran , beshkooch@gmail.com

Gholamreza Kordestani

Professor of Accounting, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran, kordestani@soc.ikiu.ac.ir

Abstract:

This study examines the integration of management accounting and corporate social responsibility (CSR) with a focus on poverty alleviation and economic development in Iran. Given the country's widespread social and economic challenges, particularly in underprivileged areas, companies require approaches that not only improve financial performance but also contribute to reducing social inequalities. This study employs a scenario planning approach based on identifying and analyzing key uncertainties. In the first step, through a literature review and using the fuzzy Delphi method, 12 key drivers were identified. These drivers were prioritized and validated based on the opinions of academic experts and managers of companies with experience in CSR initiatives. The identification of uncertainties was conducted through an analysis of these key drivers. Five key drivers, with the highest consensus percentage and the lowest level of opinion divergence, were selected as the final influential factors. This process included evaluating the potential impacts of these drivers on various future scenarios and analyzing their uncertainty states. Subsequently, future scenarios were designed using scenario planning methods and compatibility analysis. The timeframe for conducting this research was Winter 2022 and Spring 2023. The findings demonstrate that integrating management accounting with CSR, particularly in the context of

poverty alleviation, can improve living conditions in underprivileged regions and enhance companies' economic development across different scenarios. The present study serves as a practical guide for Iranian companies, recommending the development of more effective strategies for integrating management accounting and CSR through scenario planning based on identifying uncertainties. These strategies can contribute to the country's sustainable economic and social development while addressing existing challenges and inequalities. This research can assist policymakers and company managers in Iran to implement CSR programs more effectively and contribute to improving the country's social and economic conditions.

Keywords: Management Accounting, Corporate Social Responsibility (CSR), Poverty Alleviation, Scenario Planning

Copyrights

This license only allowing others to download your works and share them with others as long as they credit you, but they can't change them in any way or use them commercial.

سناریو نگاری از آینده کسب و کارها: ادغام مسئولیت اجتماعی و

حسابداری مدیریت در توسعه اقتصادی شرکتها

امیر محبی^۱ فرزین رضایی^{۲*} مهدی بشکوه^۳ غلامرضا کردستانی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۲

چکیده:

این پژوهش به بررسی ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی شرکتها با تمرکز بر محرومیت‌زدایی و توسعه اقتصادی در ایران می‌پردازد. با توجه به چالش‌های اجتماعی و اقتصادی گسترده کشور، به‌ویژه در مناطق محروم، شرکتها نیازمند رویکردهایی هستند که علاوه بر بهبود عملکرد مالی، به کاهش نابرابری‌های اجتماعی نیز کمک کنند. این مطالعه از رویکرد سناریونگاری بهره می‌گیرد که مبتنی بر شناسایی و تحلیل عدم قطعیت‌های کلیدی است. در گام نخست، با مرور ادبیات و استفاده از روش دلفی فازی، ۱۲ پیشران اصلی شناسایی شد. این پیشرانها با نظر خبرگان دانشگاهی و مدیران شرکت‌هایی که سابقه فعالیت در حوزه مسئولیت اجتماعی را دارا بودند، اولویت‌بندی و تأیید شدند. شناسایی عدم قطعیت‌ها بر مبنای تحلیل پیشران‌های کلیدی انجام شد. پنج پیشران کلیدی با بالاترین درصد اجماع و کمترین مقدار همگرایی نظرات به‌عنوان نهایی‌ترین عوامل اثرگذار انتخاب شدند. این فرآیند شامل ارزیابی تأثیرات احتمالی این پیشرانها بر سناریوهای مختلف آینده و بررسی حالت‌های عدم قطعیت آنها بود. در ادامه، سناریوهای آینده با استفاده از روش‌های سناریونگاری و تحلیل سازگاری طراحی گردیدند. بازه زمانی انجام این پژوهش زمستان ۱۴۰۲ و بهار ۱۴۰۳ بوده است. این پژوهش نشان می‌دهد که ادغام حسابداری مدیریت با مسئولیت اجتماعی شرکتها، به‌ویژه در زمینه محرومیت‌زدایی، می‌تواند در سناریوهای مختلف به بهبود شرایط زندگی در مناطق محروم و افزایش توسعه اقتصادی شرکتها منجر شود. پژوهش حاضر به‌عنوان یک راهنمای عملی برای شرکت‌های ایرانی پیشنهاد می‌کند که از طریق

^۱ دانشجوی مقطع دکتری حسابداری، گروه حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.
amir.mohebbi251@gmail.com

^۲ دانشیار گروه حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران. (نویسنده مسئول)
farzin.rezaei@qiau.ac.ir.

^۳ استادیار گروه حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران beshkooh@gmail.com

^۴ استاد حسابداری، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین، ایران kordestani@soc.ikiu.ac.ir

سناریو نگاری مبتنی بر شناسایی عدم قطعیت‌ها، استراتژی‌های مؤثرتری برای ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها توسعه دهند. این استراتژی‌ها می‌توانند به توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی کشور کمک کنند و در عین حال، پاسخگوی چالش‌ها و نابرابری‌های موجود باشند. این پژوهش می‌تواند به سیاست‌گذاران و مدیران شرکت‌ها در ایران کمک کند تا برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را به‌طور کارآمدتری اجرا کنند و به بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی کشور یاری رسانند.

کلید واژه‌ها: حسابداری مدیریت، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، محرومیت‌زدایی، سناریو نگاری

۱- مقدمه

در عصر حاضر، ترکیب حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها به عنوان یک استراتژی کلیدی برای دستیابی به توسعه اقتصادی و اجتماعی پایدار در کشورهای در حال توسعه مطرح شده است (کاستیلا و همکاران، ۲۰۲۲). ایران به عنوان کشور دارای اهمیت در مسیر توسعه، با چالش‌های اجتماعی و اقتصادی، از جمله محرومیت در برخی مناطق، مواجه است (مجبی و همکاران، ۱۴۰۳). با توجه به این مسائل، این پژوهش به بررسی نقش حسابداری مدیریت در تقویت و اجرایی کردن برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با تمرکز بر محرومیت‌زدایی در ایران می‌پردازد.

مطابق نظر ایت (۲۰۰۴) مطالعات پیشین نشان می‌دهد که مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌تواند به بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی در جوامع مختلف کمک کند، اما اغلب این تحقیقات بر کشورهای توسعه‌یافته یا مناطقی خاص تمرکز داشته‌اند و کمتر به چالش‌های مربوط به کشورهای در حال توسعه پرداخته‌اند. به عنوان مثال، تحقیق زیزنرسکا-دوورچاک (۲۰۱۸) بررسی چشم‌اندازهای توسعه حسابداری مدیریت در کشورهای اروپای شرقی پرداخته و نشان داده است که این ابزار می‌تواند نقش مهمی در بهبود پایداری سازمانی ایفا کند. با این حال، این پژوهش‌ها نتوانسته‌اند به‌طور کامل به نیازهای ویژه و محیط‌های پیچیده کشورهای در حال توسعه مانند ایران پاسخ دهند.

وقتی که زاویه نگاه را به سمت محرومیت‌زدایی مایل می‌کنیم، نتایج تحقیق گارسیا رودریگز و همکاران (۲۰۱۳) دارای اهمیت می‌شود که نشان می‌دهد که ادغام حسابداری مدیریت با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، به‌ویژه در زمینه محرومیت‌زدایی، می‌تواند ابزار مؤثری برای افزایش پایداری و سودآوری شرکت‌ها باشد. این ادغام نه تنها به شرکت‌ها اجازه می‌دهد تا منابع خود را بهینه‌تر مدیریت کنند، بلکه با ایجاد ارزش اجتماعی در جوامع محروم، باعث افزایش اعتماد عمومی و بهبود تصویر برند شرکت‌ها نیز می‌شود. در کاربست صحیح بعد حسابداری مدیریت با رویکردی ابزارگونه که بتواند تاثیرگذاری مثبت در حل مسئله ایجاد کند بررسی پژوهش چیپریانووا و همکاران (۲۰۲۲) دارای اهمیت است که به بررسی این مسئله پرداخته‌اند که چگونه می‌توان از ابزارهای حسابداری مدیریت برای ارزیابی و پیاده‌سازی برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها استفاده کرد که به کاهش نابرابری‌های اجتماعی و بهبود شرایط زندگی در جوامع محروم کمک کند. پژوهش حاضر با الهام از این رویکرد، تلاش می‌کند تا این ایده را در بستر ایران بررسی کند و با تمرکز بر شرایط اجتماعی و اقتصادی خاص کشور، ارزش افزوده‌ای در راستای توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی ارائه دهد. برخلاف مطالعه چیپریانووا و همکاران که به

محیط‌های اروپایی و آمریکای شمالی پرداخته است، این تحقیق بر تحلیل محرک‌ها و عدم قطعیت‌های مرتبط با اجرای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در ایران و تأثیر آن بر مناطق محروم تمرکز دارد. از این طریق، پژوهش حاضر به دنبال ارائه راهکارهایی بومی و قابل اجرا برای شرکت‌های ایرانی است.

مبتنی بر اهمیت محدوده جغرافیایی پژوهش حاضر، باید شرایط دقیق‌تر از وضعیت ایران را در نظر گرفت، ایران با جمعیتی بالغ بر ۸۵ میلیون نفر، در سال‌های اخیر با چالش‌های متعددی در حوزه‌های اقتصادی و اجتماعی مواجه بوده است. بر اساس گزارش‌های رسمی، نرخ بیکاری در سال ۱۴۰۱ حدود ۹٫۲ درصد گزارش شده است. همچنین، ضریب جینی که نشان‌دهنده نابرابری درآمدی است، در سال ۱۴۰۲ به ۰٫۳۹۷۹ افزایش یافته است، که بیانگر افزایش شکاف طبقاتی در جامعه می‌باشد (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۳). علاوه بر این، نرخ فقر در سال ۱۴۰۱ به حدود ۳۰ درصد رسیده است، به طوری که ۳۰ درصد از مردم ایران دچار فقر مطلق هستند (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۲). این آمارها نشان‌دهنده ضرورت بررسی علمی مبحث نابرابری در کشور است. با توجه به چالش‌های مذکور، نیاز به رویکردهایی که بتوانند هم‌زمان به بهبود عملکرد مالی شرکت‌ها و کاهش نابرابری‌های اجتماعی کمک کنند، بیش از پیش احساس می‌شود. پژوهش‌های داخلی نشان داده‌اند که مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌تواند تأثیر مثبتی بر پایداری شرکت‌ها و بهبود عملکرد مالی آن‌ها داشته باشد (پارسایی و راغی، ۱۳۹۸). با این حال، بسیاری از این مطالعات به بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها بر عملکرد مالی شرکت‌ها پرداخته‌اند (پارسایی و همکاران، ۱۳۹۸؛ سرلک و همکاران، ۱۴۰۲؛ جانسون و همکاران، ۲۰۲۴؛ کیانگ و همکاران، ۲۰۲۳) و کمتر به ادغام آن با حسابداری مدیریت و تأثیر آن بر محرومیت‌زدایی و توسعه پایدار توجه کرده‌اند. مطالعات پیشین مانند پژوهش زیجنارسکا-دوورچاک (۲۰۱۸) و گارسیا رودریگز و همکاران (۲۰۱۳) به تأثیر مسئولیت اجتماعی و حسابداری مدیریت بر توسعه پایدار پرداخته‌اند، اما ادغام این دو حوزه در ارتباط با محرومیت‌زدایی کمتر بررسی شده است. پژوهش حاضر با استفاده از رویکرد سناریونگاری و روش دلفی فازی، چارچوبی عملی برای ادغام این دو حوزه ارائه می‌دهد و با تحلیل سناریوهای مختلف، راهکارهایی برای کاهش نابرابری‌های اجتماعی و توسعه پایدار در شرکت‌های ایرانی پیشنهاد می‌کند.

با مرور ادبیات داخلی، مشخص می‌شود که اکثر تحقیقات انجام‌شده در ایران محدود به محور مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در حوزه‌های اخلاق، حاکمیت شرکتی، توسعه اقتصادی شرکتی با رویکرد تقویت برندینگ و پایداری محیط زیست بوده است (معصومی راد و رضائی نژاد، ۱۴۰۲؛ محمدی و همکاران، ۱۴۰۱؛ تاج‌ملکی اسکوتی و همکاران، ۱۴۰۳، حسنی‌دهکا، ۱۴۰۰)

با وجود این مطالعات، دو خلا اصلی در تحقیقات داخلی مشاهده می‌شود: عدم توجه به ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با استفاده از رویکردهای آینده‌پژوهی مانند سناریونگاری. کمبود تحقیقات در زمینه نقش مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در توسعه اقتصادی پایدار از منظر محرومیت‌زدایی.

تحقیق حاضر با بهره‌گیری از رویکرد سناریونگاری و استفاده از روش دلفی فازی و تحلیل اثرات متقابل، رویکردی نوین در بررسی ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها ارائه می‌دهد. این پژوهش بر شرایط خاص ایران و نیاز به محرومیت‌زدایی تمرکز دارد. همچنین، در حالی که مطالعات خارجی مانند کایرنز و همکاران (۲۰۱۶) به تحلیل رفتار ذی‌نفعان در برنامه‌ریزی سناریو می‌پردازند، این تحقیق با تحلیل عدم قطعیت‌های کلیدی، سناریوهای دقیق و قابل‌اجرایی برای شرکت‌های ایرانی ارائه می‌دهد. بنابراین، پژوهش حاضر از یک سو خلاهای پژوهشی داخلی را پر می‌کند و از سوی دیگر، با ارائه راهکارهایی متناسب با بافت اجتماعی-اقتصادی ایران، ارزش افزوده‌ای عملی برای مدیران و سیاست‌گذاران کشور ایجاد می‌کند.

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در طول سال‌ها دستخوش تغییرات چشمگیری شده است، که از نگرانی‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی گسترده نشأت گرفته است. در ابتدا، شرکت‌ها عمدتاً بر حداکثرسازی سود متمرکز بودند، مطابق با نظریه‌های اقتصادی کلاسیک که توسط اقتصاددانانی مانند میلتون فریدمن ترویج می‌شد. فریدمن استدلال می‌کرد که تنها مسئولیت یک شرکت افزایش سود خود در چارچوب قوانین است (کارول، ۱۹۹۹).

با این حال، با افزایش آگاهی جوامع از تأثیرات گسترده‌تر فعالیت‌های تجاری، مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها شروع به جذب توجه بیشتری کرد. ریشه‌های اولیه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را می‌توان در دهه ۱۹۵۰ پیدا کرد، با انتشار کتاب "مسئولیت‌های اجتماعی تاجر"^۱ اثر هاوارد بوون^۲ (۱۹۵۳) که اغلب به عنوان بنیان مدرن مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها شناخته می‌شود. بوون استدلال می‌کرد که شرکت‌ها تعهداتی فراتر از کسب سود دارند و باید به جامعه نیز مسئولیت‌پذیری نشان دهند (ویندزور، ۲۰۰۱).

در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، آگاهی از مسائل اجتماعی و زیست‌محیطی بیشتر شد و منجر به توسعه نظریه ذینفعان شد. این نظریه مسئولیت‌های شرکت را فراتر از سهامداران و شامل

^۱ Social Responsibilities of the Businessman

^۲ Howard R. Bowen

گروه‌های دیگری مانند کارکنان، مشتریان، تأمین‌کنندگان و جامعه تعریف می‌کرد. در این دوره، مفاهیمی مانند شهروندی شرکتی^۱ و پایداری^۲ نیز شکل گرفتند (گاریگا و مله، ۲۰۰۴). دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ دوره‌ای از تثبیت و فرمالیته‌سازی مفاهیم مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها بود. سازمان‌های بین‌المللی نظیر سازمان ملل متحد نقش مهمی در ترویج مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها داشتند، به‌ویژه از طریق توسعه چارچوب‌ها و راهنماهای جهانی مانند پیمان جهانی سازمان ملل که در سال ۲۰۰۳ تأسیس شد. این چارچوب‌ها شرکت‌ها را تشویق به اتخاذ اصولی در زمینه حقوق بشر، استانداردهای کار، حفاظت از محیط زیست و مبارزه با فساد کردند (ولاستلکا-باکیچ و همکاران، ۲۰۱۲).

در قرن ۲۱، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها به بخشی اساسی از استراتژی کسب و کارها تبدیل شده است. جهانی‌سازی و افزایش آگاهی مصرف‌کنندگان به همراه فشار از سوی ذینفعان مختلف، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را به یک عنصر حیاتی برای حفظ مشروعیت و رقابت‌پذیری شرکت‌ها تبدیل کرده است. امروزه، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها تنها به معنی خیریه نیست، بلکه شامل طیف گسترده‌ای از اقدامات است که هدف آنها ادغام ملاحظات اجتماعی، زیست‌محیطی و اقتصادی در عملیات‌های تجاری است (ترکر، ۲۰۰۹).

مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها دارای ابعاد مختلفی است که جنبه‌های مختلف عملیات تجاری و تأثیر آن‌ها بر جامعه را در بر می‌گیرد. این ابعاد غالباً به چهار حوزه اصلی تقسیم می‌شوند: مسئولیت‌های اقتصادی^۴، قانونی^۵، اخلاقی^۶ و خیریه‌ای^۷ (کارول، ۱۹۹۱).

مسئولیت اقتصادی: در هسته‌ی خود، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها از شرکت‌ها می‌خواهد که از نظر اقتصادی پایدار باشند. این مسئولیت به معنی تولید سود و ارائه بازده سرمایه‌گذاری به سهامداران است، زیرا این چارچوب پایه‌ای است که دیگر مسئولیت‌ها بر آن بنا می‌شود. اما مسئولیت اقتصادی در چارچوب مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها فراتر از تولید سود صرف است. این شامل اطمینان از آن است که فعالیت‌های تجاری به پایداری اقتصادی بلندمدت جامعه و جامعه به طور کلی کمک می‌کنند. شاخص‌های مسئولیت اقتصادی شامل استراتژی‌های

^۱ Corporate Citizenship

^۲ Sustainability

^۳ United Nations Global Compact (established in ۲۰۰۰)

^۴ Economic Responsibilities

^۵ Legal Responsibilities

^۶ Ethical Responsibilities

^۷ Philanthropic Responsibilities

قیمت گذاری عادلانه، توزیع منصفانه سود و سرمایه گذاری در شیوه های کسب و کار پایدار می شود (سیدهوم و سررا، ۲۰۱۸).

مسئولیت قانونی: مسئولیت قانونی شامل رعایت قوانین و مقررات است. از شرکت ها انتظار می رود که در چارچوب قانونی که توسط دولت و سایر نهادهای نظارتی تعیین شده عمل کنند. این قوانین شامل رعایت قوانین کار، مقررات زیست محیطی و قوانین حفاظت از مصرف کننده است. رعایت قانونی یک انتظار پایه ای است و عدم رعایت این تعهدات می تواند منجر به جریمه های قانونی و آسیب به اعتبار شرکت شود. شاخص های مسئولیت قانونی شامل رعایت قوانین زیست محیطی، قوانین ضد تبعیض و شیوه های تجارت منصفانه است (امین-چودری، ۲۰۱۶).

مسئولیت اخلاقی: مسئولیت اخلاقی فراتر از الزامات قانونی می رود و شامل انجام کارهای درست، منصفانه و عادلانه است. این بعد از مسئولیت اجتماعی شرکت ها به رفتار شرکتی اشاره دارد که انتظارات جامعه را حتی زمانی که هیچ الزام قانونی وجود ندارد، برآورده می کند. مسئولیت اخلاقی مسائل مختلفی را در بر می گیرد، از جمله شفافیت تجاری، رفتار منصفانه با کارکنان، منبع یابی اخلاقی مواد و اطمینان از این که شیوه های بازاریابی مصرف کنندگان را فریب نمی دهد. شاخص های مسئولیت اخلاقی شامل شیوه های کار اخلاقی، صداقت در تبلیغات و تعهد به استانداردهای حکمرانی شرکتی است (ترکر، ۲۰۰۹).

مسئولیت خیریه ای: مسئولیت خیریه ای به اقدامات داوطلبانه ای اطلاق می شود که شرکت ها برای بهبود کیفیت زندگی کارکنان، جوامع محلی و جامعه به طور کلی انجام می دهند. این اقدامات شامل اهدای خیریه، فعالیت های مشارکت اجتماعی و حمایت از موارد اجتماعی می شود. برخلاف مسئولیت های اقتصادی، قانونی و اخلاقی، مسئولیت خیریه ای اجباری نیست اما به عنوان یک جنبه مهم از مسئولیت اجتماعی شرکت ها در نظر گرفته می شود زیرا تعهد شرکت به رفاه اجتماعی را نشان می دهد. شاخص های مسئولیت خیریه ای شامل اهدای شرکتی، برنامه های داوطلبانه و حمایت از رویدادهای اجتماعی است (کوازی و اوبراین، ۲۰۰۰).

علاوه بر این چهار بعد، مسئولیت اجتماعی شرکت ها شامل پایداری زیست محیطی^۱ نیز می شود که با چالش های جهانی مانند تغییرات اقلیمی اهمیت بیشتری پیدا کرده است. مسئولیت زیست محیطی شامل کاهش تأثیر منفی فعالیت های تجاری بر محیط زیست از طریق شیوه های پایدار مانند کاهش انتشار کربن، مدیریت پسماند و ترویج بهره وری انرژی است. شاخص های مسئولیت زیست محیطی شامل کاهش رد پای کربن، شیوه های مدیریت پسماند و سرمایه گذاری در انرژی های تجدیدپذیر است (گاباردو-واسکز و سانچز-هرناندز، ۲۰۱۴).

^۱ Environmental Sustainability

ادغام این ابعاد در استراتژی کسب و کار از طریق شاخص‌های مختلف اندازه‌گیری می‌شود که غالباً تحت معیارهای زیست‌محیطی، اجتماعی و حکمرانی (ESG)^۱ گروه‌بندی می‌شوند. معیارهای زیست‌محیطی شامل مواردی مانند کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای، مدیریت پسماند، و مصرف انرژی‌های تجدیدپذیر است که تأثیر مستقیم بر پایداری زیست‌محیطی دارند. معیارهای اجتماعی بر تعامل شرکت‌ها با ذینفعان مختلف، از جمله کارکنان، مشتریان و جوامع محلی، تمرکز دارند و عواملی مانند حقوق بشر، تنوع، سلامت و ایمنی کارگران را در بر می‌گیرند. معیارهای حکمرانی شامل شفافیت در فرآیندهای تصمیم‌گیری، ساختارهای مدیریتی، سیاست‌های ضد فساد، و رعایت اصول اخلاقی در مدیریت سازمان است. معیارهای ذکر شده یک چارچوب جامع برای ارزیابی میزان تعهد یک شرکت به مسئولیت‌های اجتماعی ارائه می‌دهند. شاخص‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و حکمرانی به طور فزاینده‌ای توسط سرمایه‌گذاران برای ارزیابی پایداری بلندمدت و تأثیر اخلاقی کسب و کارها استفاده می‌شوند (گاریگا و مله، ۲۰۰۴؛ ترکر، ۲۰۰۹).

شاخص‌های زیست‌محیطی: این شاخص‌ها شامل معیارهایی مانند انتشار گازهای گلخانه‌ای، مصرف انرژی، مدیریت پسماند، مصرف آب و تأثیر بر تنوع زیستی می‌شود. این شاخص‌ها نشان‌دهنده تعهد شرکت به حفظ محیط زیست و کاهش اثرات منفی زیست‌محیطی است (ایت سیدهوم و سررا، ۲۰۱۸).

شاخص‌های اجتماعی: این شاخص‌ها بر حقوق بشر، شیوه‌های کار، سلامت و ایمنی کارکنان، مشارکت اجتماعی و تنوع و شمولیت متمرکز هستند. این جنبه‌ها از مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها به بهبود کیفیت زندگی کارکنان و جامعه کمک می‌کنند و شامل تعهدات شرکت در قبال جامعه و کارکنان است (ورزارو و همکاران، ۲۰۲۱).

شاخص‌های حکمرانی: این شامل شیوه‌های حکمرانی شرکتی از جمله تنوع در هیئت مدیره، جبران خسارت اجرایی، سیاست‌های ضد فساد و شفافیت می‌شود. این شاخص‌ها نشان‌دهنده ساختارهای حکومتی هستند که شرکت‌ها برای اطمینان از تصمیم‌گیری‌های اخلاقی و مسئولانه ایجاد می‌کنند (پراتس و همکاران، ۲۰۱۵).

با توجه به موارد فوق، می‌توان نتیجه گرفت که مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، یک مفهوم چندوجهی است که نیاز به ادغام اصول اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و حکمرانی در عملیات تجاری دارد. توسعه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها از دیدگاه یک تعهد اجتماعی ساده به یک استراتژی جامع و پیچیده که به نفع هم جامعه و هم کسب و کار است، تبدیل شده است.

^۱ Environmental, Social, and Governance Criteria (ESG)

شرکت‌ها با پذیرش و اجرای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها نه تنها به بهبود اعتبار و رقابت‌پذیری خود کمک می‌کنند، بلکه نقش حیاتی در حمایت از توسعه پایدار و مقابله با چالش‌های جهانی دارند (امین-چودری، ۲۰۱۶؛ گاریگا و مله، ۲۰۰۴؛ کارول، ۱۹۹۹).

یکی از مهم‌ترین جنبه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، نقش آن در رفع محرومیت و محرومیت‌زدایی است (مجبی و همکاران، ۱۴۰۰). در ادامه این مقاله به بررسی ادغام مسئولیت اجتماعی و حسابداری مدیریتی با تمرکز بر استراتژی‌های رفع محرومیت در سناریوهای توسعه می‌پردازیم.

مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها به تعهدات اخلاقی و اجتماعی سازمان‌ها در قبال جامعه اشاره دارد. این تعهدات شامل اقداماتی است که به بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی جامعه کمک می‌کند. به ویژه در کشورهای در حال توسعه، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌تواند نقش مهمی در کاهش فقر و بهبود شرایط زندگی افراد محروم ایفا کند (کائو و همکاران، ۲۰۱۶). در این زمینه، شرکت‌ها با استفاده از منابع و ظرفیت‌های خود می‌توانند به بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی جوامع محروم کمک کنند. به عنوان مثال، شرکت‌ها می‌توانند با سرمایه‌گذاری در پروژه‌های آموزشی و بهداشتی، دسترسی به منابع مالی را برای افراد محروم فراهم کنند و از این طریق به کاهش فقر و نابرابری‌های اجتماعی کمک کنند (بلووفیلد و فرایناس، ۲۰۰۵).

حسابداری مدیریتی به عنوان یک ابزار مهم در فرآیند تصمیم‌گیری مدیریتی، نقش کلیدی در حمایت از مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها ایفا می‌کند. این نوع حسابداری با ارائه اطلاعات دقیق و به‌روز به مدیران کمک می‌کند تا تصمیمات استراتژیکی اتخاذ کنند که نه تنها به بهبود عملکرد مالی شرکت کمک می‌کند بلکه تأثیرات مثبتی بر جامعه نیز دارد (وانگ و همکاران، ۲۰۲۳). در این راستا، حسابداری مدیریتی می‌تواند ابزارهای مختلفی مانند بودجه‌بندی، تحلیل هزینه-منفعت و ارزیابی عملکرد را به کار گیرد تا اطمینان حاصل شود که پروژه‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی به طور کارآمد و مؤثر اجرا می‌شوند. به عنوان مثال، ارزیابی مالی پروژه‌های آموزشی و بهداشتی می‌تواند به مدیران کمک کند تا منابع مالی را به نحو بهینه تخصیص دهند و از تأثیر مثبت این پروژه‌ها بر جامعه اطمینان حاصل کنند (لاکرا و کومار، ۲۰۱۷). ادغام مسئولیت اجتماعی با حسابداری مدیریتی می‌تواند به عنوان یک استراتژی مؤثر برای رفع محرومیت در جوامع محروم مورد استفاده قرار گیرد. این ادغام به شرکت‌ها این امکان را می‌دهد تا از طریق برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌های مسئولیت اجتماعی به کاهش فقر و نابرابری‌های اجتماعی کمک کنند (مرینو و والور، ۲۰۱۱).

یکی از نمونه‌های موفق ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با حسابداری مدیریتی، مشارکت شرکت‌ها در پروژه‌های آموزشی است. با تأمین منابع مالی برای آموزش افراد محروم، شرکت‌ها

می‌توانند به بهبود مهارت‌ها و افزایش اشتغال‌پذیری افراد کمک کنند. این امر نه تنها به کاهش فقر کمک می‌کند بلکه به بهبود اقتصاد کلی جامعه نیز منجر می‌شود. همچنین، استفاده از ابزارهای حسابداری مدیریتی مانند تحلیل هزینه-منفعت می‌تواند به مدیران کمک کند تا اثربخشی این پروژه‌ها را ارزیابی کنند و از بهینه‌سازی منابع اطمینان حاصل کنند (ایدمودیا، ۲۰۰۹). در برخی موارد، شرکت‌ها می‌توانند از طریق سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیربنایی مانند تأمین آب پاک، به بهبود شرایط زندگی افراد محروم کمک کنند. این گونه پروژه‌ها به طور مستقیم بر سلامت و رفاه افراد تأثیر می‌گذارند و به کاهش محرومیت کمک می‌کنند. حسابداری مدیریتی می‌تواند با ارائه تحلیل‌های دقیق از هزینه‌ها و منافع این پروژه‌ها، به مدیران کمک کند تا تصمیمات بهتری در زمینه تخصیص منابع اتخاذ کنند (گارسیا-رودریگز و همکاران، ۲۰۱۳). ادغام مسئولیت اجتماعی و حسابداری مدیریتی با چالش‌ها و فرصت‌های مختلفی همراه است. یکی از چالش‌های اصلی، تضاد منافع بین اهداف مالی و اجتماعی است. در حالی که حسابداری مدیریتی به طور سنتی بر اهداف مالی متمرکز است، مسئولیت اجتماعی به اهداف غیرمالی مانند بهبود شرایط اجتماعی و زیست‌محیطی تمرکز دارد. این تضاد می‌تواند مانعی بر سر راه ادغام مؤثر این دو مفهوم باشد (لاکرا و کومار، ۲۰۱۷).

از سوی دیگر، ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با حسابداری مدیریتی فرصت‌های زیادی نیز فراهم می‌کند. شرکت‌ها می‌توانند از طریق ادغام مسئولیت اجتماعی با حسابداری مدیریتی، به بهبود اعتبار و تصویر عمومی خود کمک کنند. این امر می‌تواند به افزایش رقابت‌پذیری و جذب مشتریان و سرمایه‌گذاران منجر شود. علاوه بر این، شرکت‌ها می‌توانند با بهبود عملکرد اجتماعی و اقتصادی خود، به اهداف بلندمدت خود دست یابند و به پایداری و توسعه جامعه کمک کنند (دواله و ماهات، ۲۰۲۳). ادغام مسئولیت اجتماعی و حسابداری مدیریتی می‌تواند به عنوان یک استراتژی مؤثر برای رفع محرومیت در جوامع محروم مورد استفاده قرار گیرد. این ادغام به شرکت‌ها امکان می‌دهد تا با استفاده از ابزارهای حسابداری مدیریتی، پروژه‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی را به طور کارآمد و مؤثر اجرا کنند و از تأثیر مثبت این پروژه‌ها بر جامعه اطمینان حاصل کنند. با توجه به چالش‌ها و فرصت‌های موجود، شرکت‌ها می‌توانند از طریق این ادغام به اهداف بلندمدت خود دست یابند و به بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی جامعه کمک کنند (محبی و همکاران، ۱۴۰۳).

حسابداری مدیریت با تمرکز بر نیازهای داخلی سازمان، اطلاعات دقیقی برای تصمیم‌گیری استراتژیک و بهبود عملکرد فراهم می‌کند (کاپلان و اتکینسون، ۱۹۹۸). این نوع حسابداری به سازمان‌ها در تخصیص بهینه منابع، تحلیل هزینه‌ها و سودآوری، و ارزیابی عملکرد کمک می‌کند (هورنگرن و همکاران، ۲۰۰۵). در دنیای رقابتی امروز، حسابداری مدیریت با ارائه تحلیل‌های

مالی و غیرمالی، نقش کلیدی در تصمیم‌گیری‌های استراتژیک مانند ورود به بازارهای جدید و توسعه محصولات ایفا می‌کند (جانسون و کاپلان، ۱۹۸۷). همچنین، این ابزار می‌تواند در ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها نقش‌آفرینی کند. با استفاده از حسابداری مدیریت، سازمان‌ها می‌توانند هزینه‌ها و منافع برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را ارزیابی کرده و پروژه‌های زیست‌محیطی و اجتماعی را به طور مؤثر اجرا کنند (پورتر و کرامر، ۲۰۰۶؛ اپستین و بوهواک، ۲۰۱۴). این یکپارچگی نه تنها به تعهدات اجتماعی و اخلاقی سازمان‌ها کمک می‌کند، بلکه موجب بهبود عملکرد مالی و رقابت‌پذیری آن‌ها نیز می‌شود (اوون، ۲۰۰۸).

پیشینه پژوهش‌های خارجی

تحقیقات پیشین در چهار دسته اصلی طبقه‌بندی شده‌اند که به‌طور مستقیم با موضوع پژوهش حاضر مرتبط هستند: (۱) سناریونگاری و مدیریت ریسک، (۲) ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با حسابداری مدیریت، (۳) گزارشگری زیست‌محیطی و پایداری، و (۴) روابط میان مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و توسعه پایدار. این دسته‌بندی به دلیل هم‌راستایی با اهداف پژوهش حاضر، شامل بررسی نقش حسابداری مدیریت در طراحی استراتژی‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و تأثیر آن بر توسعه پایدار و کاهش نابرابری‌ها است. در دسته اول، مطالعاتی مانند پژوهش میلر و والر (۲۰۰۳) و اکسون (۲۰۱۱) به اهمیت ترکیب سناریونگاری و مدیریت ریسک برای تصمیم‌گیری استراتژیک اشاره کرده‌اند. در دسته دوم، تحقیقات زیجنارسکا-دوورچاک (۲۰۱۸) و هوانگ و همکاران (۲۰۲۲) با تمرکز بر ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و حسابداری مدیریت، به ارزیابی تأثیر این ادغام بر بهبود عملکرد اجتماعی و اقتصادی پرداخته‌اند. در دسته سوم، پژوهش‌هایی نظیر مسگور-سانچز و همکاران (۲۰۲۱) و اسمیت و همکاران (۲۰۲۴) به نقش گزارشگری زیست‌محیطی در مدیریت ریسک و پایداری پرداخته‌اند. در نهایت، دسته چهارم شامل مطالعاتی مانند جانسون و همکاران (۲۰۲۴) و کیانگ و همکاران (۲۰۲۳) است که بر تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها بر کاهش نابرابری‌ها و توسعه پایدار تأکید دارند. در ادامه، تفصیل یافته‌های این تحقیقات ارائه خواهد شد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد اولین تحقیق انجام شده در خصوص موضوع ادغام مسئولیت اجتماعی و حسابداری مدیریت در توسعه اقتصادی مربوط به سال ۲۰۰۳ است که توسط میلر و والر (۲۰۰۳) با عنوان "سناریوها، گزینه‌های واقعی و مدیریت ریسک یکپارچه" انجام شد. این پژوهش نشان داد که سناریو نگاری و تحلیل گزینه‌های واقعی می‌تواند به مدیران کمک کند تا در شرایط عدم قطعیت بهتر تصمیم‌گیری کنند. نتایج این تحقیق بر اهمیت ترکیب سناریو نگاری با تحلیل ریسک تأکید داشت و بهبود فرآیندهای مدیریت ریسک را نشان داد.

اکسون (۲۰۱۱) در تحقیقی با عنوان "برنامه‌ریزی سناریو: راهبردی برای پیمایش دنیای امروز" نشان داد که برنامه‌ریزی سناریوها می‌تواند به سازمان‌ها کمک کند تا از گذشته به‌عنوان پیش‌بینی آینده اجتناب کنند و در عوض، به شناسایی فرصت‌ها و تهدیدهای احتمالی بپردازند. این پژوهش همچنین به اهمیت استفاده از سناریوها در فرآیندهای بودجه‌بندی و پیش‌بینی اشاره داشت. کایرنز و همکاران (۲۰۱۶) در تحقیقی با عنوان "چارچوب تحلیل رفتار ذی‌نفعان در برنامه‌ریزی سناریو" نشان دادند که در سناریو نگاری باید رفتار و اهداف ذی‌نفعان مختلف در آینده‌های پیچیده و در حال تغییر را تحلیل کرد. این تحقیق تأکید داشت که سناریو نگاری باید به‌طور جامع‌تری به بررسی قدرت و تعهد ذی‌نفعان در سناریوهای مختلف بپردازد.

علیزاده و همکاران (۲۰۱۶) در تحقیقی با عنوان "رویکرد برنامه‌ریزی مقاوم مبتنی بر سناریو" به بررسی صنعت انرژی در ایران پرداختند. آن‌ها نشان دادند که ادغام روش‌های مختلف آینده‌نگاری می‌تواند به بهبود تصمیم‌گیری‌های استراتژیک در مواجهه با عدم قطعیت‌های خارجی کمک کند. این مطالعه به نقش مهم سناریوهای مختلف در ایجاد استراتژی‌های مقاوم و پایدار تأکید کرد.

زیجنارسکا-دوورچاک (۲۰۱۸) در مطالعه‌ای با عنوان "چشم‌اندازهای توسعه حسابداری مدیریت پایدار در کشورهای اروپای مرکزی و شرقی" نشان داد که ادغام حسابداری مدیریت با مسئولیت اجتماعی شرکتی در چارچوب پایداری می‌تواند به بهبود عملکرد اقتصادی و اجتماعی شرکت‌ها کمک کند. نتایج این تحقیق نشان داد که این ادغام به توسعه پایدار کسب‌وکارها در این کشورها منجر شده است.

مسگور-سانچز و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیقی با عنوان "تحلیل بایلیومتریکی ارتباطات بین مسئولیت اجتماعی شرکتی و پایداری" به بررسی رابطه بین این دو مفهوم پرداخته و به این نتیجه رسیدند که مسئولیت اجتماعی شرکتی می‌تواند به توسعه اقتصادی پایدار کمک کند. آن‌ها تأکید داشتند که توجه به ابعاد اجتماعی در چارچوب اقتصاد چرخشی باید یکی از اولویت‌های آینده باشد.

هوانگ و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان "استفاده از ابزارهای حسابداری مدیریت برای پیش‌بینی اثرات برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در صنایع تولیدی"، به بررسی نقش حسابداری مدیریت در شناسایی و بهبود اثربخشی برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها پرداختند. این پژوهش نشان داد که استفاده از شاخص‌های حسابداری مدیریت، از جمله تحلیل هزینه-منفعت و بودجه‌بندی، می‌تواند به بهبود تصمیم‌گیری در زمینه سرمایه‌گذاری‌های اجتماعی و افزایش سودآوری شرکت‌ها کمک کند.

چن و ژانگ (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای با عنوان "سناریو نگاری و تحلیل عدم قطعیت در برنامه‌ریزی مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها"، به تحلیل نحوه استفاده از سناریو نگاری برای مواجهه با عدم قطعیت‌های محیطی در برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها پرداختند. نتایج این تحقیق نشان داد که ترکیب تحلیل‌های حسابداری مدیریت و سناریو نگاری می‌تواند به شرکت‌ها در طراحی و اجرای استراتژی‌های پایدار کمک کند.

لی و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان "ارتباط میان حسابداری مدیریت پایدار و موفقیت برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها"، نشان دادند که سیستم‌های پیشرفته حسابداری مدیریت می‌توانند اثربخشی برنامه‌های مسئولیت اجتماعی را از طریق ارزیابی دقیق‌تر تأثیرات مالی و اجتماعی این برنامه‌ها افزایش دهند. آن‌ها تأکید کردند که استفاده از این سیستم‌ها، به‌ویژه در شرکت‌های فعال در بازارهای در حال توسعه، منجر به بهبود عملکرد اجتماعی و اقتصادی می‌شود.

کیانگ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان "ادغام اقتصاد چرخشی و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها: رویکردی پایدار"، به بررسی نقش مسئولیت اجتماعی در بهبود فرآیندهای اقتصادی پرداخته و نشان دادند که ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با مفاهیم اقتصاد چرخشی و ابزارهای حسابداری مدیریت می‌تواند به توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی کمک کند.

اسمیت و همکاران (۲۰۲۴) در تحقیقی با عنوان "رابطه میان گزارشگری زیست‌محیطی، مسئولیت اجتماعی و مدیریت ریسک"، به بررسی نقش گزارشگری زیست‌محیطی در مدیریت ریسک‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها پرداختند. نتایج نشان داد که گزارش‌دهی شفاف و مبتنی بر ابزارهای حسابداری مدیریت، می‌تواند به کاهش عدم قطعیت و افزایش اعتماد ذی‌نفعان کمک کند.

جانسون و همکاران (۲۰۲۴) در پژوهشی با عنوان "استراتژی‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و تأثیر آن‌ها بر عملکرد مالی شرکت‌ها در مناطق محروم"، به بررسی تأثیر برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در کاهش نابرابری‌های اجتماعی و افزایش بازده مالی پرداختند. این مطالعه نشان داد که شرکت‌هایی که از سیستم‌های حسابداری مدیریت برای اولویت‌بندی پروژه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند، در بهبود شرایط زندگی مناطق محروم موفق‌تر هستند.

پیشینه پژوهش‌های داخلی

تحقیقات پیشین در چهار دسته اصلی طبقه‌بندی می‌شوند: ارتباط مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با مزیت رقابتی (امیرقاسم‌خانی و همکاران، ۱۳۹۶)، ارتباط مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با عملکرد مالی (پارسایی و همکاران، ۱۳۹۸؛ سرلک و همکاران، ۱۴۰۲)، تأثیر بحران‌ها و

ویژگی‌های سازمانی بر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها (نکوئی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹؛ علیفری و حامدی‌نژاد، ۱۴۰۰؛ شفاعت و همکاران، ۱۴۰۰)، و گزارشگری مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و پایداری (عبدی و همکاران، ۱۳۹۹؛ علی‌محمدی و همکاران، ۱۴۰۲). در ادامه، تفصیل هر پژوهش به همراه یافته‌های کلیدی ارائه خواهد شد.

امیرقاسم‌خانی و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای با عنوان "مسئولیت اجتماعی شرکت و نقش آن در کسب مزیت رقابتی" به بررسی جایگاه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و تأثیر آن بر مزیت رقابتی شرکت‌ها پرداختند. این مطالعه نشان داد که در شرایط رقابتی جهانی و با توجه به چالش‌هایی مانند جهانی شدن تجارت و تغییرات محیط‌زیستی، شرکت‌ها برای حفظ رقابت‌پذیری خود نیازمند برنامه‌ریزی در راستای مسئولیت اجتماعی هستند. اجرای برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌تواند به شرکت‌ها کمک کند تا منابع منحصر به فردی ایجاد کرده و از رقبا متمایز شوند.

پارسایی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان "بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی، رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای، حاکمیت شرکتی و تأثیر آن بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" به ارتباط میان این متغیرها پرداخته و نتیجه‌گیری کردند که شرکت‌هایی که رتبه بالاتری در زمینه مسئولیت اجتماعی، اخلاق حرفه‌ای و حاکمیت شرکتی دارند، عملکرد مالی بهتری را تجربه می‌کنند. این مطالعه نشان داد که توجه به مسئولیت اجتماعی و حاکمیت شرکتی می‌تواند منجر به بهبود عملکرد مالی و جایگاه رقابتی شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران شود.

نکوئی‌زاده و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان "تأثیر بحران اقتصادی بر ارتباط بین قدرت مدیرعامل با ارزش و عملکرد مالی؛ نقش ویژگی‌های رفتاری شرکت" به بررسی تأثیر بحران‌های اقتصادی بر عملکرد و ارزش شرکت‌ها با توجه به قدرت مدیران و ویژگی‌های رفتاری سازمان پرداختند. نتایج نشان داد که گزارشگری مسئولیت اجتماعی به کاهش اثرات منفی بحران اقتصادی و افزایش تأثیر مثبت مدیریت بر عملکرد و ارزش شرکت منجر می‌شود.

عبدی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته‌های حسابرسی بر سطح گزارشگری پایداری" به بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته‌های حسابرسی (مانند اندازه، تخصص و تنوع جنسیتی) بر سطح گزارشگری پایداری شرکت‌ها پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که کمیته‌های حسابرسی مؤثر می‌توانند نقش مهمی در بهبود کیفیت گزارشگری پایداری و رعایت اصول حاکمیت شرکتی ایفا کنند.

علیفری و حامدی‌نژاد (۱۴۰۰) در تحقیق خود با عنوان "تأثیر عدم قطعیت سیاست اقتصادی و مسئولیت اجتماعی شرکتی با تأکید بر نقش واسطه‌ای سرمایه فکری و تحقیق و توسعه" به

بررسی رابطه میان عدم قطعیت سیاست اقتصادی و مسئولیت اجتماعی شرکتی پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که سرمایه فکری و تحقیق و توسعه به عنوان واسطه‌هایی در بهبود ارزش شرکت و تأثیر مثبت بر مسئولیت اجتماعی عمل می‌کنند. این مطالعه بیانگر نقش مؤثر تحقیق و توسعه در تقویت ارتباط بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و ارزش شرکت‌ها بود.

شفاقت و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان "تأثیر متغیر تیپ شخصیتی مدیران بر مدیریت سود و نقش تعدیلی آن در رابطه بین مدیریت سود با افشای مسئولیت‌های اجتماعی شرکت" به بررسی نقش تیپ شخصیتی مدیران در مدیریت سود و تأثیر آن بر افشای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که مدیران با تیپ شخصیتی خاص، در سال‌هایی که سود شرکت مدیریت می‌شود، تمایل بیشتری به افشای اطلاعات مربوط به مسئولیت اجتماعی شرکت دارند.

سرلک و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله‌ای با عنوان "بررسی رابطه گزارشگری مسئولیت اجتماعی و عملکرد شرکت‌ها با رویکرد فراتحلیل" به تحلیل و ترکیب نتایج پژوهش‌های مرتبط با رابطه بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و عملکرد شرکت‌ها پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و برخی شاخص‌های مالی مانند بازده دارایی‌ها و سود هر سهم، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با این حال، بین برخی شاخص‌ها مانند بازده حقوق صاحبان سهام و حاشیه سود خالص رابطه معناداری مشاهده نشد.

علی محمدیو همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان "تبیین الگوی گزارشگری مسئولیت اجتماعی در ایران با استفاده از روش نظریه بنیاد" به تبیین الگوی گزارشگری مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در ایران پرداخته‌اند. این پژوهش بر اساس مصاحبه‌های انجام شده با خبرگان حوزه گزارشگری مالی و اجتماعی، الگویی را ارائه داده است که شامل شرایط علی، راهبردها و پیامدهای گزارشگری مسئولیت اجتماعی است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که الزامات محیطی، ویژگی‌های فرهنگی و مذهبی و سیاست‌های داخلی و بین‌المللی از عوامل مؤثر بر شکل‌گیری گزارشگری مسئولیت اجتماعی در ایران هستند.

جمع‌بندی تحقیقات پیشین نشان می‌دهد که پژوهش‌های انجام شده هرچند به ابعاد مختلف مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، حسابداری مدیریت، و سناریونگاری پرداخته‌اند، اما عمدتاً به صورت جداگانه این موضوعات را بررسی کرده‌اند. مطالعات مرتبط با سناریونگاری و مدیریت ریسک (مانند میلر و والر، ۲۰۰۳؛ اکسون، ۲۰۱۱) به اهمیت برنامه‌ریزی در شرایط عدم قطعیت پرداخته‌اند، درحالی‌که پژوهش‌های مربوط به ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و حسابداری مدیریت (زیجنارسکا-دوورچاک، ۲۰۱۸؛ هوانگ و همکاران، ۲۰۲۲) تأثیر این ادغام بر بهبود عملکرد اجتماعی و اقتصادی را بررسی کرده‌اند. همچنین، تحقیقات در حوزه گزارشگری

زیست‌محیطی (مسگور-سانچز و همکاران، ۲۰۲۱؛ اسمیت و همکاران، ۲۰۲۴) و ارتباط آن با پایداری، به نقش ابزارهای گزارش‌دهی در ارتقای شفافیت اشاره داشته‌اند. با این حال، شکاف‌های تحقیقاتی همچون عدم تمرکز بر ادغام سه‌جانبه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، حسابداری مدیریت، و سناریونگاری، به‌ویژه در بافت کشورهای در حال توسعه مانند ایران، مشهود است. تحقیق حاضر با رویکردی نوین، تلاش می‌کند این خلأ را پر کند و ارزش افزوده‌ای در تلفیق این حوزه‌ها ایجاد کند؛ به‌ویژه از طریق شناسایی عدم قطعیت‌ها، طراحی استراتژی‌های پایدار، و بررسی تأثیر این تلفیق بر کاهش نابرابری‌ها و توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی.

۲- سؤالات پژوهش:

تئوری ذی‌نفعان توسط فری من (۱۹۸۴) بیان می‌کند که شرکت‌ها باید نیازها و انتظارات تمامی ذی‌نفعان، از جمله جامعه، محیط زیست و سهامداران را در نظر بگیرند. مطالعات نشان داده‌اند که ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با حسابداری مدیریت می‌تواند به بهبود عملکرد مالی شرکت‌ها منجر شود. به‌عنوان مثال، پژوهشی در سال ۲۰۲۴ نشان داد که شرکت‌هایی که مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را در فرآیندهای حسابداری مدیریت خود ادغام کرده‌اند، افزایش قابل توجهی در سودآوری و بازده سرمایه‌گذاری داشته‌اند (مجبی و همکاران، ۱۴۰۳). لذا سوال اول تحقیق بصورت ذیل مطرح شده است:

سوال اول: چگونه ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با حسابداری مدیریت بر عملکرد مالی شرکت‌ها تأثیر می‌گذارد؟

بر اساس تئوری عدالت اجتماعی توسط راولز (۱۹۷۱)، شرکت‌ها مسئولیت دارند تا به کاهش نابرابری‌های اجتماعی کمک کنند. مطالعات نشان داده‌اند که ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با حسابداری مدیریت می‌تواند به بهبود شرایط اجتماعی در مناطق محروم منجر شود. به‌عنوان مثال، پژوهشی در برزیل نشان داد که شرکت‌هایی که مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را با سیستم‌های مدیریتی خود ترکیب کرده‌اند، توانسته‌اند به کاهش نابرابری‌های اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی در جوامع محلی کمک کنند (کراس و همکاران، ۲۰۱۸). لذا سوال دوم پژوهش به شرح ذیل مطرح شده است:

سوال دوم: ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با حسابداری مدیریت چگونه می‌تواند به کاهش نابرابری‌های اجتماعی در مناطق محروم کمک کند؟

تئوری تصمیم‌گیری در شرایط عدم قطعیت توسط نایت (۱۹۲۱) تأکید می‌کند که استفاده از ابزارهایی مانند سناریونگاری می‌تواند به بهبود کیفیت تصمیم‌گیری‌های استراتژیک کمک کند. مطالعات نشان داده‌اند که استفاده از سناریونگاری در ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با حسابداری مدیریت می‌تواند به شرکت‌ها در مواجهه با عدم قطعیت‌های محیطی کمک کند و تصمیمات بهتری اتخاذ کنند (الآن و کاهن، ۲۰۱۵). لذا سوال سوم پژوهش به شرح ذیل مطرح شده است:

سوال سوم: استفاده از سناریونگاری در ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با حسابداری مدیریت چگونه بر بهبود تصمیم‌گیری استراتژیک در شرکت‌ها تأثیر می‌گذارد؟

تئوری توسعه پایدار توسط برونلند کمیسیون (۱۹۸۷) بیان می‌کند که توسعه اقتصادی باید با در نظر گرفتن ابعاد اجتماعی و زیست‌محیطی انجام شود. مطالعات نشان داده‌اند که ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با حسابداری مدیریت می‌تواند به توسعه پایدار شرکت‌ها کمک کند. به‌عنوان مثال، پژوهشی نشان داد که این ادغام می‌تواند به بهبود عملکرد اقتصادی و اجتماعی شرکت‌ها منجر شود (لیو، ۲۰۱۷). لذا سوال چهارم تحقیق به شرح ذیل مطرح شده است:

سوال چهارم: ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با حسابداری مدیریت در سناریوهای مختلف چگونه می‌تواند به افزایش توسعه اقتصادی منجر شود؟

۴- روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش با استفاده از رویکرد سناریونگاری و تمرکز بر تحلیل عدم قطعیت‌های کلیدی، مراحل مختلفی را شامل شناسایی پیشران‌ها از طریق بررسی ادبیات نظری و تایید و غربال آنها از روش دلفی فازی و توسعه سناریوها بر اساس منطق سازگاری با نرم‌افزار سناریویوزارد طی کرده است. ابتدا، پیشران‌های اصلی با نظر خبرگان تایید و غربال شدند؛ سپس روابط و تأثیرات متقابل آنها تحلیل شد و بر مبنای حالت‌های شناسایی شده، سناریوهای محتمل طراحی و ترسیم شدند. این روش که به کاهش عدم قطعیت و بهبود تصمیم‌گیری استراتژیک کمک می‌کند (سلام زاده و همکاران، ۲۰۲۲).

در این پژوهش، مقاله در چارچوب پارادایم پیش‌بینی-پیش‌بینی قرار گرفته است. این پارادایم، از داده‌ها و روندهای موجود برای پیش‌بینی آینده و ارائه راهکارهای نسخه‌پردازانه استفاده می‌کند. در این راستا، با بهره‌گیری از رویکرد مبانی نظری، پیشران‌های کلیدی شناسایی شده و سپس

^۱ Predictive-Prescriptive Paradigm

حالت های قطعیت آن‌ها تحلیل گردیده است. در نهایت آینده مطلوب بر اساس این پیشران‌ها ترسیم شده است. این رویکرد و مراحل آن با استناد به پژوهش های تایت و همکاران (۲۰۲۰) و مانرما (۱۹۹۱) تدوین شده‌اند.

در درون فرآیند توسعه سناریو، تجزیه و تحلیل شفاهی و بصری تعاملات چهره به چهره در تیم سناریو انجام پذیرفت تا بینش‌هایی در مورد مسائل و مشکلات فرآیند ارائه شود، و این مشارکت علاوه بر این، سعی شد ارزش‌ها و نیازهای ذینفعان از تاثیرگذار و متاثر از حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی را در فعالیت‌های آینده‌نگاری با یکدیگر شناسایی و بررسی کرد تا به طور مؤثر کار کنند. این رویکرد علاوه بر ارائه آینده‌های مطلوب، امکان تدوین استراتژی‌های عملیاتی را فراهم کرده و به شناسایی تغییرات مثبت در مدل‌های ذهنی و چالش‌برانگیز کردن رویکردهای سنتی کمک نموده است. به منظور اطمینان از دقت و اثربخشی، فرآیندها تحت نظارت و ارزیابی دقیق قرار گرفتند. (اسکومیکر، ۱۹۹۵؛ گودت، ۲۰۰۰؛ آمر و همکاران، ۲۰۱۳).

در ادامه، پژوهش در قالب پنج گام اساسی دنبال خواهد شد. در گام اول، به شناسایی پیشران‌های مؤثر در ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی پرداخته می‌شود. گام دوم، تأیید و اولویت‌بندی پیشران‌های شناسایی شده با استفاده از روش دلفی است. در گام سوم، سناریوهای آینده مبتنی بر ادغام مسئولیت اجتماعی و حسابداری مدیریت در توسعه اقتصادی استخراج خواهند شد. گام چهارم به تحلیل این سناریوها اختصاص دارد و در گام پنجم، عملکرد هر یک از پیشران‌ها به صورت دقیق تشریح خواهد شد.

گام اول - شناسایی پیشران‌های مؤثر در تلفیق حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی

همان‌طور که در قسمت روش شناسی مطرح شد در مطالعات آینده‌پژوهی، بررسی پیشران‌ها و نحوه تکامل آن‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است. پیشران‌ها نشان می‌دهند چه عواملی در حال تغییر هستند، علت این تغییرات چیست، و این تغییرات چگونه رخ می‌دهند. این مطالعات با تحلیل علل و پیامدهای تغییرات، پایه‌ای برای برنامه‌ریزی و واکنش مؤثر به آینده فراهم می‌کنند (یئومن و مک‌ماهون-بیتی، ۲۰۱۸). پژوهش‌های مرتبط در این حوزه، تکامل محرک‌های تغییر و تأثیر آن‌ها بر آینده را تحلیل کرده و راهنمایی‌هایی برای تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های اثربخش ارائه می‌دهند. این تحلیل‌ها با شناسایی مسیرهای تغییر، به سازمان‌ها کمک می‌کنند تا در برابر تغییرات پیش‌رو آمادگی بیشتری داشته باشند و از فرصت‌های ایجاد شده بهره‌برداری کنند. به همین دلیل، تحلیل محرک‌های تغییر ابزاری کلیدی برای برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری در مواجهه با آینده است (مانرما، ۱۹۹۱).

در گام اول از پژوهش حاضر، با استفاده از مرور ادبیات پژوهش ۱۲ پیشران بدست آمد. مرور ادبیات روشی برای گردآوری اطلاعات مفید در موضوع مورد نظر از طریق تجزیه و تحلیل و

ارزیابی مجموعه‌ای از مطالعات و مقالات موجود به شیوه‌ای روشمند و صریح است. در مطالعات مختلف از روش مرور ادبیات برای شناسایی پیشران‌ها استفاده شده است (همانند بازو کو و همکاران، ۲۰۲۰؛ آئیچ و همکاران، ۲۰۲۱؛ کومر و همکاران ۲۰۲۰). بازه زمانی جستجوی منابع از سال ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۳ بوده است اما برای اغنای مطلب، منابع شاخص سال‌های گذشته نیز در نظر گرفته شده است و جستجو در پایگاه‌های معتبر داخلی و خارجی صورت گرفته است. پایگاه‌های خارجی شامل اسکوپوس و وب آو ساینس^۱ و گوگل اسکالر بوده است و در بخش منابع داخلی نیز از پایگاه‌های اطلاعاتی پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، پایگاه مجلات تخصصی نور و پایگاه اطلاعات علمی مگیران استفاده شده است. کلیدواژه‌های اصلی مورد استفاده شامل مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، حسابداری مدیریت، توسعه پایدار، سناریونگاری، محرومیت‌زدایی و توسعه اقتصادی شرکتی بوده است. در جستجوی منابع فارسی نیز معادل همین کلیدواژه‌ها استفاده شد. مقالات انتخاب‌شده شامل منابعی بودند که ارتباط مستقیم با موضوع پژوهش داشتند و در نشریات علمی معتبر منتشر شده بودند.

جدول ۱: پیشران‌های شناسایی شده بر اساس تحلیل محتوای تحقیقات پیشین

پیشران‌ها	اندیس	توضیح و نحوه ارتباط با موضوع	رفرنس
سرمایه‌یابی اجتماعی	A ^۱	سرمایه‌گذاری اجتماعی شامل تخصیص منابع به پروژه‌هایی است که به بهبود زندگی جوامع محلی منجر می‌شود. این پیشران در ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی، امکان شناسایی و ارزیابی تأثیر سرمایه‌گذاری‌ها بر کاهش فقر و افزایش توسعه پایدار را فراهم می‌کند.	گارسیا-رودریگز و همکاران (۲۰۱۳) جانسون و همکاران (۲۰۲۴)
فرصت‌های بازار	A ^۲	شناسایی فرصت‌های جدید بازار از طریق تحلیل روندهای اقتصادی و اجتماعی، به شرکت‌ها اجازه می‌دهد محصولات و خدماتی را توسعه دهند که با نیازهای جوامع هماهنگ باشد. این پیشران با مسئولیت اجتماعی در کاهش نابرابری و افزایش سودآوری نقش کلیدی دارد.	گودت (۲۰۰۰) امیرقاسم‌خانی و همکاران (۱۳۹۶)
نظام حسابداری	A ^۳	سیستم‌های حسابداری مدیریت با ارائه داده‌های دقیق، امکان تحلیل و گزارش‌دهی عملکرد اجتماعی و مالی شرکت‌ها را فراهم می‌کنند. این پیشران تضمین می‌کند که استراتژی‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها بر اساس تحلیل مالی دقیق اجرا شوند و تأثیر آن‌ها بر توسعه اقتصادی قابل اندازه‌گیری باشد.	زیزنارسکا-دوورچاک (۲۰۱۸) نکوئی زاده و همکاران (۱۳۹۹)

^۱ Web of Science

<p>امیر و همکاران (۲۰۱۳)</p>	<p>استراتژی‌های بازاریابی که بر پایه ارزش‌های مسئولیت اجتماعی طراحی شده‌اند، به شرکت‌ها کمک می‌کنند تا اعتماد مشتریان را جلب کنند و تصویری مثبت از برند خود ایجاد کنند. این پیشران در بهبود جایگاه رقابتی شرکت‌ها و ادغام ارزش‌های اجتماعی و زیست‌محیطی مؤثر است.</p>	A ^۴	<p>استراتژی بازاریابی</p>
<p>کایرنز و همکاران (۲۰۱۶) کیانگ و همکاران (۲۰۲۳) اسمیت و همکاران (۲۰۲۴)</p>	<p>تضاد منافع میان ذی‌نفعان مختلف، از جمله سهامداران، کارکنان و جامعه، می‌تواند مانعی برای اجرای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها باشد. مدیریت این تضادها با استفاده از تحلیل‌های مبتنی بر حسابداری مدیریت، به اتخاذ تصمیمات متوازن و استراتژیک کمک می‌کند.</p>	A ^۵	<p>تضارب منافع ذی‌نفعان</p>
<p>کارول (۱۹۹۹) هوانگ و همکاران (۲۰۲۲) پارسایی و همکاران (۱۳۹۸)</p>	<p>رعایت اصول اخلاقی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در تصمیم‌گیری‌ها، تأثیر مثبتی بر اعتماد عمومی و اعتبار شرکت دارد. این پیشران همچنین تضمین می‌کند که فعالیت‌های شرکت نه تنها از نظر اقتصادی بلکه از نظر اجتماعی نیز به نفع جامعه باشند.</p>	A ^۶	<p>اخلاق و مسئولیت‌پذیری</p>
<p>گالاردو-وازکز و سانچز-هرناندز (۲۰۱۴) چن و ژانگ (۲۰۲۲)</p>	<p>ارزیابی تأثیرات اجتماعی فعالیت‌های شرکت، از جمله کاهش نابرابری و بهبود کیفیت زندگی، به شرکت‌ها امکان می‌دهد تا به‌طور مؤثرتری برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را طراحی و اجرا کنند. این پیشران مستقیماً با توسعه پایدار و بهبود شرایط اقتصادی-اجتماعی جوامع در ارتباط است.</p>	A ^۷	<p>تأثیرگذاری اجتماعی</p>
<p>ایدمودیا (۲۰۰۹) علی محمدیو همکاران (۱۴۰۲)</p>	<p>ایجاد فرصت‌های شغلی و اقتصادی در جوامع محلی، به‌ویژه در مناطق محروم، از اهداف کلیدی مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها است. این پیشران از طریق تلفیق حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی، به شرکت‌ها کمک می‌کند تا بر کاهش محرومیت و توسعه ظرفیت‌های محلی تمرکز کنند.</p>	A ^۸	<p>خلق فرصت بومی-محلی</p>
<p>پورتر و کرامر (۲۰۰۶) سرلک و همکاران (۱۴۰۲)</p>	<p>تعامل فعال شرکت‌ها با جامعه و محیط زیست، از طریق اجرای پروژه‌های مشترک و مشارکتی، به پذیرش بهتر استراتژی‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها منجر می‌شود. این پیشران همچنین تأثیر مستقیمی بر پایداری زیست‌محیطی و تقویت روابط با ذی‌نفعان دارد.</p>	A ^۹	<p>مشارکت و تعامل با محیط</p>
<p>وانگ و همکاران (۲۰۲۳) علیفری و حامدی نژاد (۱۴۰۰)</p>	<p>سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه، امکان ایجاد راه‌حل‌های نوآورانه برای چالش‌های اجتماعی و زیست‌محیطی را فراهم می‌کند. این پیشران به شرکت‌ها کمک می‌کند تا با توسعه محصولات و فرآیندهای پایدار، به اهداف مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و رقابت‌پذیری دست یابند.</p>	A ^{۱۰}	<p>نوآوری و تحقیق و توسعه</p>

<p>تورکر (۲۰۰۹) لی و همکاران (۲۰۲۳) عبدی و همکاران (۱۳۹۹)</p>	<p>توسعه پایدار به معنای حفظ تعادل میان منافع اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی است. این پیشران از طریق ادغام مسئولیت اجتماعی شرکتها و حسابداری مدیریت، شرکتها را در دستیابی به اهداف بلندمدت و افزایش سودآوری پایدار یاری می کند.</p>	<p>A۱۱</p> <p>توسعه پایدار</p>
<p>مانرما (۱۹۹۱) شفاعت و همکاران (۱۴۰۰)</p>	<p>آموزش و توانمندسازی نیروی انسانی از طریق برنامه های توسعه مهارت ها، بهره وری شرکتها را افزایش داده و به کاهش محرومیت در جامعه کمک می کند. این پیشران یکی از ارکان اصلی در بهبود شرایط زندگی و افزایش ظرفیت جوامع محلی است.</p>	<p>A۱۲</p> <p>آموزش و توسعه</p>

گام دوم - روش دلفی به منظور تایید پیشران های شناسایی شده

در گام دوم از پژوهش که به غربالگری و حصول توافق میان خبرگان برای تأیید نهایی پیشرانها می پردازد. پیشران های شناسایی شده از مرور ادبیات پژوهش نیاز به غربالگری و حصول توافق میان خبرگان برای تأیید نهایی داشتند. بنابراین از روش دلفی فازی که یک روش شناخته شده برای غربالگری عوامل می باشد (پتروودی و همکاران، ۲۰۲۲؛ پریتام و همکاران، ۲۰۲۳)، برای تأیید نهایی پیشران های شناسایی شده استفاده شد. دلیل انتخاب روش دلفی فازی این است که این روش درجه عدم قطعیت را کاهش می دهد (الکدروی و همکاران، ۲۰۲۳؛ جهانوند و همکاران، ۲۰۲۳) و در زمان و هزینه نیز صرفه جویی می کند (شهابی و همکاران، ۲۰۲۲). لازم به ذکر است که از نرم افزار اکسل برای تحلیل داده های بدست آمده در این روش استفاده شد.

پنل خبرگان ما متشکل از ۲۵ عضو هیات علمی دانشگاهی صاحب نظر در زمینه حسابداری مدیریت و همچنین مدیرانی که سابقه فعالیت در حوزه مربوط به پژوهش را دارا می باشند هستند. جامعه نظری پژوهش به منظور طی کردن گام های ذکر شده، اعضای هیات علمی و مدیران صنایع تابعه از بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی است که به موضوع محوری پژوهش اشراف کامل دارند. انتخاب این جامعه آماری به دلیل اجرای برنامه ی "رسالت اجتماعی" در ساختار بنیاد است، که بر اساس آن، شرکت های زیرمجموعه ملزم به اختصاص بخشی از سود خود به فعالیت های اجتماعی محیط پیرامون صنایع خود هستند. برای تکمیل این بررسی و ارائه دیدگاهی جامع تر، علاوه بر مدیران عامل، از اساتید دانشگاهی که در حوزه های کسب و کار و حسابداری مدیریت، به ویژه در زمینه مسئولیت اجتماعی فعالیت دارند، بهره گرفته شده است. این اساتید به دلیل دانش عمیق و تخصصی خود در تئوری های مرتبط و همچنین تجربه عملی در بررسی و اجرای استراتژی های مدیریتی در سطوح مختلف، انتخاب شده اند. این ترکیب از

مدیران صنعتی و اعضای هیات علمی به تحقیق اجازه می‌دهد که دیدگاه‌های عملی و نظری را در هم آمیزد و بدین ترتیب، تحلیل‌های دقیق‌تر و نتایج قابل اعتمادتری را ارائه دهد. این دو گروه به پژوهش کمک می‌کنند تا درک عمیق‌تری از چگونگی تأثیرپذیری و تأثیرگذاری مسئولیت اجتماعی در سطح مؤسسات بزرگ را که در سطوح مختلف تأثیرات مالی و اجتماعی دارند، ارائه دهد و بدین ترتیب پلی بین نظریه و عمل در این حوزه ایجاد کند.

در میان جامعه آماری ذکر شده، انتخاب خبرگان مشارکت‌کننده بر مبنای نمونه‌گیری هدفمند و بر اساس چند آیتم می‌باشد، از جمله؛ اشراف آنها به موضوع، دارا بودن انگیزه لازم به منظور مشارکت فعال در طی گام‌های پنج‌گانه پژوهش، دارا بودن مدرک تحصیلی دکتری تخصصی برای اعضای هیات علمی و همچنین مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و یا دکتری برای مدیران، همچنین دارا بودن حداقل پنج سال فعالیت در این زمینه که تخصص آنها را نشان می‌دهد. در نهایت به منظور جمع‌آوری داده‌ها در هر یک از گام‌های پژوهش مطابق جدول زیر خبرگان به صورت نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند.

جدول ۲: تعداد مشارکت‌کنندگان در هر یک از گام‌های پژوهش

ویژگی جمعیت شناختی	گروه	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۲۲	۸۸
	زن	۳	۱۲
سطح تحصیلات	کارشناسی ارشد	۱۱	۴۴
	دکتری	۱۴	۵۶
سن	بین ۳۰ الی ۴۰	۸	۳۲
	بین ۴۰ الی ۵۰	۱۳	۵۲
	بیش از ۵۰	۴	۱۶
تجربه	بین ۵ الی ۱۰	۳	۱۲
	بین ۱۰ الی ۱۵	۶	۲۴
	بین ۱۵ الی ۲۰	۱۰	۴۰
	بیش از ۲۰	۶	۲۴
حرفه	صنعتی	۱۹	۷۶
	دانشگاهی	۶	۲۴
	(هیات علمی)		

پرسشنامه دلفی در اختیار خبرگان (۲۵ نفر مبتنی بر نمونه گیری هدفمند) قرار گرفت، برای اطمینان از جامعیت پیشران‌ها، سوال اصلی که در پرسشنامه دلفی از خبرگان پرسیده شد، به این شرح بود:

"لطفاً میزان اهمیت هر یک از عوامل زیر را در تأثیرگذاری بر ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی در توسعه اقتصادی ارزیابی کنید. همچنین در صورت شناسایی پیشران‌های دیگر که در تحقیقات پیشین مورد توجه قرار نگرفته‌اند، آن‌ها را پیشنهاد دهید." و از آن‌ها خواسته شد تا اهمیت هر یک از عوامل تأثیرگذار بر ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی در توسعه اقتصادی را با استفاده از مقیاس کلامی پنج‌گانه (از "اهمیت بسیار کم" تا "اهمیت بسیار زیاد") ارزیابی کنند. برای تحلیل داده‌های حاصل، از اعداد فازی مثلثی استفاده شد که این روش به بهبود دقت در تصمیم‌گیری و حل مسائل پیچیده کمک می‌کند (روانو و همکاران، ۲۰۲۳).

جدول ۳: اصطلاحات کلامی و اعداد فازی در روش دلفی فازی (محمدفام، ۲۰۲۲؛ القحطانی

و همکاران، ۲۰۲۳)

متغیر زبانی	عدد فازی
اهمیت بسیار کم	(۰, ۰, ۰, ۲۵)
بی‌اهمیت	(۰, ۰, ۲۵, ۰, ۵)
اهمیت متوسط	(۰, ۲۵, ۰, ۵, ۰, ۷۵)
اهمیت بالا	(۰, ۵, ۰, ۷۵, ۱)
اهمیت بسیار بالا	(۰, ۷۵, ۱, ۱)

در این فرآیند، هیچ پیشران جدیدی از سوی خبرگان معرفی نشد. این نشان می‌دهد که پیشران‌های شناسایی شده از طریق مرور ادبیات و تحقیقات پیشین، به‌طور کامل توانسته‌اند عوامل تأثیرگذار بر موضوع پژوهش را پوشش دهند. در مجموع، تعداد ۱۲ پیشران اصلی شناسایی و تأیید شدند که در جدول ۴ ارائه شده‌اند.

در ادامه به نحوه محاسبه ونظرات خبرگان مبتنی بر دلفی پرداخته ایم:

(۱) مقادیر فاصله متوسط (d): این مقادیر نشان‌دهنده اختلاف میان "میانگین نظرات خبرگان در مورد یک پیشران" و "نظر هر خبره در مورد هر یک از پیشران‌ها" است. این مقادیر بایستی از ۰,۲ کوچکتر باشند (رانا و همکاران، ۲۰۲۳؛ القحطانی و همکاران، ۲۰۲۳).

$$d(\tilde{m}, \tilde{n}) = \sqrt{\frac{1}{3} [(m_1 - n_1)^2 + (m_2 - n_2)^2 + (m_3 - n_3)^2]}$$

۲) درصد اجماع برای خبرگان: درصد این توافق میان خبرگان برای هر یک از پیشران‌ها بایستی از ۷۵٪ بیشتر باشد (مارلینا و همکاران، ۲۰۲۲؛ رانا و همکاران، ۲۰۲۳؛ القحطانی و همکاران، ۲۰۲۳).

$$\text{Percentage of expert consensus} = 100 \times \frac{\sum_{i=1}^j (c_i) \begin{cases} c_i = 1, & \text{if } d \leq 0.2 \\ \text{otherwise} \end{cases}}{j}$$

۳) حد آستانه: در این مطالعه تعیین آستانه برای غربال‌گری پیشران‌ها حداقل ۰.۷ در نظر گرفته شده است. بنابراین مقادیر فازی‌زدایی هر یک از پیشران‌ها بایستی بالاتر از این مقدار باشد (حبیبی و همکاران، ۲۰۱۵؛ لی و وو، ۲۰۲۳).

$$\text{Defuzzification} = \frac{a_1 + 2a_2 + a_3}{4}$$

جدول ۴: نتایج دلفی فازی برای اجماع خبرگان

ردیف	اندیس پیشران	همگرایی نظرات ($d \leq 0.2$)	درصد اجماع خبرگان	اعداد فازی			فازی‌زدایی	نتیجه
				a_1	a_2	a_3		
۱	A ^۱	۰,۱۳۱۴۷۳	٪۸۴	۰,۵۶۰	۰,۸۱۰	۰,۹۶۰	۰,۷۸۵	تأیید
۲	A ^۲	۰,۱۴۵۱۶۹	٪۸۰	۰,۵۳۰	۰,۷۸۰	۰,۹۴۰	۰,۷۵۸	تأیید
۳	A ^۳	۰,۰۸۶۵۱۹	٪۹۲	۰,۵۴۰	۰,۷۹۰	۰,۹۸۰	۰,۷۷۵	تأیید
۴	A ^۴	۰,۱۲۰۲۱۹	٪۸۰	۰,۵۲۰	۰,۷۷۰	۰,۹۵۰	۰,۷۵۳	تأیید
۵	A ^۵	۰,۱۴۳۶۸۶	٪۷۶	۰,۵۳۰	۰,۷۸۰	۰,۹۴۰	۰,۷۵۸	تأیید
۶	A ^۶	۰,۱۶۷۰۸۲	٪۸۴	۰,۵۸۰	۰,۸۳۰	۰,۹۴۰	۰,۷۹۵	تأیید
۷	A ^۷	۰,۱۲۹۷۲۲	٪۸۸	۰,۶۳۰	۰,۸۸۰	۰,۹۷۰	۰,۸۴۰	تأیید
۸	A ^۸	۰,۱۰۱۴۷۷	٪۹۶	۰,۵۸۰	۰,۸۳۰	۰,۹۹۰	۰,۸۰۸	تأیید
۹	A ^۹	۰,۱۲۵۶۱۷	٪۸۴	۰,۵۵۰	۰,۸۰۰	۰,۹۶۰	۰,۷۷۸	تأیید
۱۰	A ^{۱۰}	۰,۰۸۲۳۰۳	٪۱۰۰	۰,۵۷۰	۰,۸۲۰	۱,۰۰۰	۰,۸۰۳	تأیید
۱۱	A ^{۱۱}	۰,۱۵۴۲۹۷	٪۷۶	۰,۵۵۰	۰,۸۰۰	۰,۹۴۰	۰,۷۷۳	تأیید
۱۲	A ^{۱۲}	۰,۱۰۰۵۹۲	٪۱۰۰	۰,۶۱۰	۰,۸۶۰	۱,۰۰۰	۰,۸۳۳	تأیید

در نتیجه، با توجه به جدول ۴، تمام پیشران‌های مرتبط با ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی در توسعه اقتصادی، پس از ارزیابی توسط خبرگان، با اجماع (درصد اجماع $\leq 75\%$) و فاصله متوسط نظرات ($d \leq 0.2$) مورد تأیید قرار گرفتند (رانا و همکاران، ۲۰۲۳؛ القحطانی و همکاران، ۲۰۲۳). این نتایج نشان می‌دهد که خبرگان با پیشران‌هایی که از تحقیقات پیشین استخراج شده‌اند، در خصوص تأثیرگذاری آن‌ها بر ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی

در توسعه اقتصادی موافق بوده‌اند. این موافقت، به معنای تأیید دقت روش شناسایی پیشران‌ها نیست، بلکه تأیید اثرگذاری پیشران‌های ارائه‌شده در چارچوب سوالات مطرح‌شده است. در ادامه پژوهش از پیشران‌های تأییدشده به‌عنوان مبنایی برای تدوین سناریوهای آینده‌نگر در گام‌های بعدی تحقیق مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

گام سوم - استخراج سناریو آینده مبتنی بر ادغام مسئولیت اجتماعی و حسابداری مدیریت در توسعه اقتصادی

در این مرحله، با استفاده از نرم‌افزار سناریو ویزارد^۱، سناریوهای آینده مبتنی بر ادغام مسئولیت اجتماعی و حسابداری مدیریت در توسعه اقتصادی بر اساس حالت‌های عدم قطعیت بر دو حالت موثر و مخرب شناسایی شده و تأثیرات متقابل آن‌ها تدوین شدند. شناسایی عدم قطعیت‌ها بر مبنای تحلیل پیشران‌های کلیدی انجام شد. همانطور که در گام‌های قبل توضیح داده شد، این پیشران‌ها ابتدا از طریق مرور ادبیات پژوهش شناسایی شدند و سپس با استفاده از روش دلفی و نظرات خبرگان، اولویت‌بندی و تأیید شدند. پس از تحلیل داده‌ها در دلفی، پنج پیشران کلیدی که دارای بالاترین درصد اجماع و کمترین مقدار همگرایی نظرات بودند، به‌عنوان پیشران‌های نهایی انتخاب شدند. این پیشران‌ها عبارت‌اند از:

- ۱- نوآوری و تحقیق و توسعه (A_{۱۰}) با ۱۰۰٪ اجماع و همگرایی ۰،۰۸۲ -۲- آموزش و توسعه (A_{۱۲}) با ۱۰۰٪ اجماع و همگرایی ۰،۱۰۰ -۳- خلق فرصت بومی-محلی (A_۸) با ۹۶٪ اجماع و همگرایی ۰،۱۰۱ -۴- تأثیرگذاری اجتماعی (A_۷) با ۸۸٪ اجماع و همگرایی ۰،۱۲۹ -۵- اخلاق و مسئولیت‌پذیری (A_۶) با ۸۴٪ اجماع و همگرایی ۰،۱۶۷ .
- حالت‌های عدم قطعیت برای پنج پیشران کلیدی شامل دو وضعیت "تأثیرگذار"^۲ و "تخریب‌کننده"^۳ هستند که بیانگر عملکرد مثبت یا منفی هر پیشران است.

^۱ Scenario Wizard

^۲ Effective

^۳ Destructive

جدول ۶: مقادیر اهمیت، عدم قطعیت و وضعیت پیشران‌های کلیدی

حالت‌های عدم قطعیت		عدم قطعیت	اهمیت	پیشران کلیدی
تخریب‌کننده	تأثیرگذار			
بی‌توجهی به نوآوری و تحقیق توسعه	سرمایه‌گذاری در نوآوری و توسعه فناوری	۰/۷۰	۰/۸۸	نوآوری و تحقیق و توسعه
کاهش تمرکز بر آموزش و توسعه	ارتقاء مهارت‌های نیروی کار	۰/۶۵	۰/۸۵	آموزش و توسعه
بی‌توجهی به ظرفیت‌های محلی	ایجاد فرصت‌های اقتصادی محلی	۰/۶۰	۰/۸۰	خلق فرصت بومی- محلی
عدم ارزیابی تأثیر اجتماعی	بهبود تعامل اجتماعی و کاهش نابرابری	۰/۷۵	۰/۹۰	تأثیرگذاری اجتماعی
بی‌توجهی به اصول اخلاقی	رعایت اصول اخلاقی در کسب‌وکار	۰/۶۸	۰/۸۷	اخلاق و مسئولیت‌پذیری

جدول‌های ۷ و ۸ نشان می‌دهند که ترکیب این حالت‌ها منجر به شکل‌گیری سه سناریوی سازگار شده است. به‌عنوان نمونه، در سناریو ۱ ضعف در نوآوری (A^{۱۰}) با عملکرد مثبت سایر پیشران‌ها جبران شده است، درحالی‌که در سناریو ۳ عملکرد مثبت نوآوری تحت تأثیر ضعف در سایر پیشران‌ها قرار گرفته و وضعیت نامطلوبی را رقم می‌زند. این سناریوها براساس بیشترین سازگاری و امتیاز تأثیر استخراج شده و مبنای تدوین مفروضات و تحلیل‌های آتی پژوهش قرار گرفته‌اند.

جدول ۷: امتیاز سناریوهای سازگار

شماره سناریو	مقدار سازگاری	امتیاز کل تأثیر	نوآوری و تحقیق و توسعه	مشارکت و تعامل با محیط	تأثیرگذاری اجتماعی	اخلاق و مسئولیت‌پذیری	سرمایه‌یابی اجتماعی
۱	۰	۳۵	تخریب‌کننده	تأثیرگذار	تأثیرگذار	تأثیرگذار	تأثیرگذار
۲	۰	۳۵	تخریب‌کننده	تأثیرگذار	تأثیرگذار	تخریب‌کننده	تأثیرگذار
۳	۰	۲۹	تأثیرگذار	تأثیرگذار	تخریب‌کننده	تخریب‌کننده	تخریب‌کننده

سناریو ۱: در این سناریو، با وجود تأثیر مخرب نوآوری و تحقیق و توسعه (A^{۱۰})، سایر عوامل مانند تعامل با محیط (A^۹)، تأثیرگذاری اجتماعی (A^۷)، و سرمایه‌یابی اجتماعی (A^۱) نقش مؤثری ایفا کرده‌اند و وضعیت را به سمت توسعه مثبت سوق داده‌اند. در این سناریو، مفروضات

بر اهمیت نقش تعامل با محیط و تأثیرگذاری اجتماعی استوار است، در حالی که چالش‌های مربوط به نوآوری باید مدیریت شوند.

سناریو ۲: مشابه سناریو ۱، اما با تأثیر مخرب اخلاق و مسئولیت‌پذیری (A^۶)، که نشان‌دهنده خطرات عدم تعهد به اصول اخلاقی در این سناریو است. در این سناریو کاهش تأثیرات منفی اخلاق و مسئولیت‌پذیری در اولویت قرار دارد.

سناریو ۳: این سناریو نمایانگر تأثیرات منفی گسترده در تمام عوامل (به جز تعامل با محیط) است که منجر به نتایج نامطلوب می‌شود. در این سناریو تمرکز بر کاهش اثرات منفی گسترده و تقویت تعاملات مثبت با محیط است.

جدول ۸: تابلو سناریوهای سازگار

سناریو شماره ۱	سناریو شماره ۲	سناریو شماره ۳
تخریب‌کننده: A ^{۱۰}	تخریب‌کننده: A ^{۱۰}	تأثیرگذار: A ^{۱۰}
تأثیرگذار: A ^۹	تأثیرگذار: A ^۹	تأثیرگذار: A ^۹
تأثیرگذار: A ^۷	تأثیرگذار: A ^۷	تخریب‌کننده: A ^۷
تأثیرگذار: A ^۶	تخریب‌کننده: A ^۶	تخریب‌کننده: A ^۶
تأثیرگذار: A ^۱	تأثیرگذار: A ^۱	تخریب‌کننده: A ^۱

جدول ۸ نشان‌دهنده ترکیب وضعیت‌های مختلف پنج پیشران کلیدی در سه سناریوی سازگار است؛ سناریوهای سازگار به مجموعه‌ای از ترکیب‌های منطقی و قابل قبول از حالت‌های مختلف عدم قطعیت‌ها گفته می‌شود که بالاترین میزان سازگاری و هماهنگی را با یکدیگر دارند. تابلو سناریوهای سازگار با استفاده از نرم‌افزار سناریو ویزارد و بر اساس داده‌های اهمیت و عدم قطعیت هر پیشران به دست آمده‌اند. در این جدول، هر پیشران در دو وضعیت 'تأثیرگذار' و 'تخریب‌کننده' تعریف شده است. سناریوی اول ترکیبی از وضعیت‌های مثبت و پایدار را نشان می‌دهد، در حالی که سناریوی دوم تعادل نسبی بین وضعیت‌های مثبت و منفی دارد و سناریوی سوم عمدتاً از وضعیت‌های تخریب‌کننده تشکیل شده است. این سناریوها به‌عنوان مسیرهای محتمل آینده در نظر گرفته شده‌اند و مبنایی برای تحلیل دقیق‌تر و تدوین استراتژی‌های متناسب با هر وضعیت فراهم می‌کنند.

گام چهارم - تحلیل سناریو

در این پژوهش، سه سناریوی محتمل بر اساس تحلیل پیشران‌های کلیدی و حالت‌های عدم قطعیت تدوین شده‌اند. این سناریوها در دو بخش مفروضات و دستاوردها ارائه می‌شوند:

- مفروضات: شرایط و اقدامات پیش‌بینی‌شده‌ای که هر سناریو بر اساس آن‌ها شکل می‌گیرد.

- دستاوردها: نتایج و پیامدهای ناشی از تحقق مفروضات هر سناریو که بر شرکتها و جامعه تأثیر می‌گذارند.
- برای افزایش انسجام و کاهش حجم مطالب، مفروضات و دستاوردهای هر سناریو در قالب جدول زیر ارائه شده‌اند.

جدول ۹: سناریوهای محتمل و تحلیل آنها

سناریو ۱	مفروضات:	شرکتها بر نوآوری در فناوریهای سبز و پایدار سرمایه‌گذاری می‌کنند.
		تکنولوژیهای جدید به کاهش اثرات زیست‌محیطی صنایع کمک کرده و در عین حال افزایش بهره‌وری را به دنبال دارند.
	دستاوردها:	کاهش هزینه‌های عملیاتی از طریق کارآمدی بیشتر.
		افزایش سودآوری شرکت به دلیل کاهش ضایعات و بهبود تصویر برند.
		تقویت مهارت‌ها و دانش محلی از طریق برنامه‌های آموزشی در فناوریهای جدید و سبز.
سناریو ۲	مفروضات:	شرکتها برای کاهش تأثیرات منفی خود بر محیط زیست و افزایش مشارکت اجتماعی، استراتژی‌های مسئولانه‌تری را پیاده‌سازی می‌کنند.
		توسعه برنامه‌های مشارکت محلی توسط شرکتها و صنایع برای حل مشکلات زیست‌محیطی و اجتماعی ناشی از فعالیت‌های خود صورت می‌گیرد.
	دستاوردها:	بهبود روابط با ذینفعان محلی و افزایش پشتیبانی جامعه.
		افزایش شفافیت و پاسخگویی، که منجر به اعتماد بیشتر می‌شود.
		توسعه اقتصادی و اجتماعی منطقه از طریق برنامه‌های بازآموزی و توانمندسازی.
سناریو ۳	مفروضات:	شرکتها به طور فعال در پروژه‌های توسعه محلی سرمایه‌گذاری می‌کنند که مستقیماً به بهبود زندگی مردم در مناطق نزدیک صنایع می‌انجامد.
		تمرکز بر بهبود زیرساخت‌های آموزشی، بهداشتی و کسب‌وکارهای کوچک.
	دستاوردها:	افزایش سطح دانش و مهارت‌های محلی که به افراد اجازه می‌دهد از فرصت‌های جدید اقتصادی بهره ببرند.
		کاهش فقر و بهبود شرایط زندگی.
		ایجاد یک چرخه مثبت توسعه که منافع اقتصادی پایدار را برای شرکتها و جامعه فراهم می‌آورد.

گام پنجم- تشریح عملکرد پیشران ها

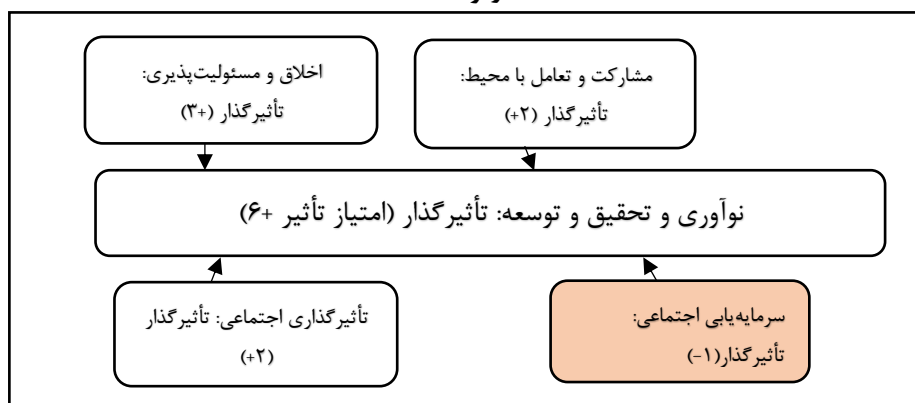
• پیشران نوآوری و تحقیق و توسعه

در مورد پیشران نوآوری و تحقیق و توسعه، فرض "تأثیرگذار" انتخاب شده است. این فرض به این معناست که این پیشران در شرایط مثبت خود عمل کرده و نقش مهمی در دستیابی به اهداف سناریو ایفا می‌کند. انتخاب این فرض بر اساس نظرات خبرگان و تحلیل نتایج مراحل پیشین پژوهش انجام شده است. فرض "تأثیرگذار" بیانگر آن است که این پیشران با بهره‌گیری مناسب از ظرفیت‌های خود، می‌تواند بر افزایش نوآوری و توسعه فناوری در سناریو تأثیر مثبت داشته باشد.

این فرض با کمک سایر پیشران‌های تأثیرگذار پشتیبانی می‌شود. به‌طور مشخص، مشارکت و تعامل با محیط (A^۹) با وزن ۲، تأثیرگذاری اجتماعی (A^۷) با وزن ۲، و اخلاق و مسئولیت‌پذیری (A^۶) با وزن ۳ نقش حمایتی در تقویت این فرض دارند. با این حال، پیشران سرمایه‌یابی اجتماعی (A^۱) با وزن منفی ۱، به‌عنوان یک عامل متضاد، عملکرد این پیشران را محدود می‌کند. بر اساس محاسبات وزن‌دهی، تأثیر کلی پیشران نوآوری و تحقیق و توسعه برابر با ۶+ است که نشان‌دهنده تأثیر مثبت و چشمگیر این پیشران در تحقق اهداف سناریو است.

شکل ۱: تأثیر پیشران‌های کلیدی بر وضعیت "تأثیرگذار" در پیشران نوآوری و تحقیق

و توسعه

پیشران مشارکت و تعامل با محیط

در مورد پیشران مشارکت و تعامل با محیط، فرض "تأثیرگذار" انتخاب شده است. این فرض بیانگر آن است که این پیشران در شرایط مطلوب عمل کرده و نقش مهمی در تحقق اهداف

سناریو ایفا می‌کند. این انتخاب بر اساس تحلیل نتایج و نظرات خبرگان انجام شده و نشان‌دهنده ظرفیت بالای این پیشران در ایجاد تعاملات مؤثر با محیط داخلی و خارجی است. فرض "تأثیرگذار" برای این پیشران با حمایت سایر عوامل سناریو تقویت شده است. به‌طور مشخص، تأثیرگذاری اجتماعی (A^7) با وزن ۱، اخلاق و مسئولیت‌پذیری (A^6) با وزن ۲، و سرمایه‌یابی اجتماعی (A^1) با وزن ۲ نقش مثبتی در پشتیبانی از این فرض دارند. با این حال، پیشران نوآوری و تحقیق و توسعه (A^{10}) با وزن منفی ۱ به‌عنوان یک عامل متضاد عمل می‌کند و بخشی از تأثیرگذاری مثبت این پیشران را کاهش می‌دهد. در نهایت، مجموع امتیاز تأثیرگذاری این پیشران برابر با $+4$ است که نشان‌دهنده نقش قابل توجه آن در پیشبرد اهداف سناریو است.

پیشران تأثیرگذاری اجتماعی

در مورد پیشران تأثیرگذاری اجتماعی، فرض "تأثیرگذار" انتخاب شده است. این فرض نشان‌دهنده عملکرد مثبت این پیشران در بهبود کیفیت زندگی، کاهش نابرابری‌ها و افزایش تعاملات اجتماعی است. انتخاب این فرض بر اساس نتایج حاصل از تحلیل‌ها و نظرات خبرگان انجام شده و حاکی از اهمیت بالای این پیشران در تحقق اهداف سناریوها است. این فرض توسط سایر عناصر سناریو که عملکرد مثبت دارند، تقویت شده است. به‌طور مشخص، نوآوری و تحقیق و توسعه (A^{10}) با وزن ۱، مشارکت و تعامل با محیط (A^9) با وزن ۲، اخلاق و مسئولیت‌پذیری (A^6) با وزن ۱، و سرمایه‌یابی اجتماعی (A^1) با وزن ۲، همگی نقش حمایتی در تقویت این فرض ایفا می‌کنند. هیچ یک از عناصر دیگر سناریو با این فرض در تضاد نیست، که نشان‌دهنده هم‌سویی و هماهنگی این پیشران با سایر عوامل تأثیرگذار است. در مجموع، امتیاز تأثیرگذاری این پیشران برابر با $+6$ محاسبه شده است که به‌وضوح نقش مؤثر آن را در تحقق سناریوها نشان می‌دهد.

پیشران اخلاق و مسئولیت‌پذیری

برای پیشران اخلاق و مسئولیت‌پذیری، فرض "تأثیرگذار" انتخاب شده است. این فرض نشان‌دهنده آن است که این پیشران در شرایط مطلوب، نقش مهمی در ارتقای شفافیت، اعتماد عمومی و تعهد به اصول اخلاقی ایفا می‌کند. انتخاب این فرض بر اساس نظرات خبرگان و تحلیل‌های پیشین صورت گرفته و نشان‌دهنده تأثیر قابل توجه این پیشران در تقویت عملکرد سناریوها است.

این فرض توسط عناصر سناریو که عملکرد مثبتی دارند، پشتیبانی شده است. نوآوری و تحقیق و توسعه (A^{10}) با وزن ۳، مشارکت و تعامل با محیط (A^9) با وزن ۱، تأثیرگذاری اجتماعی (A^7) با وزن ۱، و سرمایه‌یابی اجتماعی (A^1) با وزن ۳، همگی به‌طور مستقیم نقش حمایتی در تقویت این فرض ایفا می‌کنند. هیچ یک از عوامل دیگر سناریو با این فرض در تضاد نیست،

که نشان دهنده هم‌افزایی بالای این پیشران با سایر عوامل کلیدی است. در مجموع، امتیاز تأثیرگذاری این پیشران برابر با ۸+ محاسبه شده است، که تأثیر بسزای آن را در تحقق اهداف سناریوها برجسته می‌سازد.

پیشران سرمایه‌یابی اجتماعی

برای پیشران سرمایه‌یابی اجتماعی، فرض "تأثیرگذار" انتخاب شده است. این فرض بیانگر آن است که این پیشران در شرایط مناسب، نقش اساسی در ارتقای تعاملات اجتماعی، کاهش نابرابری‌ها و بهبود شرایط اقتصادی از طریق سرمایه‌گذاری در پروژه‌های اجتماعی ایفا می‌کند. انتخاب این فرض بر اساس تحلیل نتایج و نظرات خبرگان انجام شده است و نشان‌دهنده تأثیر بالای این پیشران در تحقق سناریوهای پیش‌بینی شده است.

این فرض توسط عناصر سناریو که عملکرد مثبتی دارند، تقویت شده است. نوآوری و تحقیق و توسعه (A^{۱۰}) با وزن ۱، مشارکت و تعامل با محیط (A^۹) با وزن ۲، تأثیرگذاری اجتماعی (A^۷) با وزن ۲، و اخلاق و مسئولیت‌پذیری (A^۶) با وزن ۲، همگی نقش حمایتی در تقویت این فرض ایفا می‌کنند. هیچ یک از عوامل دیگر سناریو با این فرض در تضاد نیست، که نشان‌دهنده هم‌سویی کامل این پیشران با سایر عوامل کلیدی سناریوها است. در نهایت، امتیاز کلی تأثیرگذاری این پیشران برابر با ۷+ محاسبه شده است، که نقش محوری آن را در تحقق اهداف سناریوها نشان می‌دهد.

۵- یافته‌های پژوهش

مراحل ارائه‌شده در تحلیل سناریوهای، بر اساس چارچوب علمی و استانداردهای روش‌های آینده‌پژوهی، از جمله رویکرد سناریونگاری، تدوین شده‌اند. در این ساختار مرسوم، هر سناریو به‌عنوان ابزاری برای بررسی مسیرهای مختلف آینده و ارائه راه‌حل‌های راهبردی در مواجهه با عدم قطعیت‌ها عمل می‌کند. مراحل پیشنهادی، با تکیه بر اصول علمی طراحی سناریو، امکان تحلیل تأثیرات متقابل عوامل کلیدی، شناسایی فرصت‌ها و تهدیدها، و تعیین گام‌های عملیاتی را فراهم می‌کند. این ساختار نه تنها به شرکت‌ها کمک می‌کند تا مسیرهای مطلوب را شناسایی و پیاده‌سازی کنند، بلکه موجب تقویت انعطاف‌پذیری و آمادگی آن‌ها برای مواجهه با تغییرات محیطی می‌شود (گودت، ۲۰۰۰). این رویکرد به‌عنوان یکی از روش‌های رایج در مطالعات آینده‌پژوهی، چارچوبی نظام‌مند برای تعریف اهداف، تدوین استراتژی‌های سازگار با سناریو، و ارزیابی مستمر دستاوردها ارائه می‌دهد. مراحل ارائه‌شده در تحلیل هر سناریو، بر اساس منطق علمی آینده‌پژوهی، به‌عنوان ابزاری برای دستیابی به توسعه پایدار و کاهش اثرات زیست‌محیطی طراحی شده‌اند (آمر و همکاران، ۲۰۱۳).

تحلیل سناریوی ۱: نوآوری پایدار و نقش حسابداری مدیریت

این سناریو بر سرمایه‌گذاری شرکت‌ها در پروژه‌های نوآوری پایدار متمرکز است که هدف آن کاهش اثرات زیست‌محیطی، بهبود شرایط زندگی جوامع محلی و ارتقای پایداری اقتصادی شرکت‌ها است. حسابداری مدیریت در این سناریو به‌عنوان ابزاری محوری عمل می‌کند که با استفاده از ابزارهایی مانند بودجه‌بندی سرمایه‌ای و تحلیل هزینه-منفعت، شرکت‌ها را در شناسایی و اولویت‌بندی پروژه‌های نوآورانه یاری می‌دهد. این ابزارها تضمین می‌کنند که منابع مالی و انسانی به کارآمدترین و اثربخش‌ترین شیوه تخصیص داده شوند. علاوه بر این، گزارش‌های مالی و غیرمالی حاصل از حسابداری مدیریت به شرکت‌ها کمک می‌کنند تا تأثیر اقتصادی و اجتماعی پروژه‌های تحقیق و توسعه را از ابتدا تا پایان فرآیند ارزیابی و بهینه‌سازی کنند.

با استفاده از تحلیل‌های حسابداری مدیریت، شرکت‌ها می‌توانند استراتژی‌های مشخصی برای آزمایش، پیاده‌سازی و ارزیابی مداوم فناوری‌های پایدار تدوین کنند. داده‌های حاصل از این سیستم‌ها نه تنها امکان شناسایی فرصت‌های اقتصادی مرتبط با فناوری‌های جدید را فراهم می‌کنند، بلکه کمک می‌کنند تا اثرات زیست‌محیطی و اجتماعی این فناوری‌ها به‌طور دقیق اندازه‌گیری شوند. این سناریو، پاسخی کامل به سوال اول تحقیق ارائه می‌دهد، زیرا نشان می‌دهد ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌تواند به افزایش سودآوری از طریق نوآوری‌های پایدار کمک کند. همچنین، با بهره‌گیری از داده‌های سناریونگاری مبتنی بر حسابداری مدیریت، امکان تصمیم‌گیری استراتژیک در شرایط عدم قطعیت فراهم می‌شود و مسیر توسعه پایدار اقتصادی هموارتر می‌گردد.

تحلیل سناریوی ۲: تعامل با محیط و مسئولیت‌پذیری اجتماعی

سناریوی دوم بر تعامل فعال شرکت‌ها با محیط و جامعه محلی تأکید دارد و از مسئولیت‌پذیری اجتماعی به‌عنوان ابزاری برای تقویت روابط با ذی‌نفعان و ارتقای شفافیت استفاده می‌کند. در این سناریو، شرکت‌ها با بهره‌گیری از سیستم‌های حسابداری مدیریت، تأثیر مالی و اجتماعی برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها خود را ارزیابی و گزارش می‌دهند. ابزارهایی مانند تحلیل هزینه-منفعت و گزارش‌دهی عملکرد به مدیران کمک می‌کنند تا برنامه‌های مشارکتی را به گونه‌ای طراحی کنند که علاوه بر پاسخگویی به نیازهای جامعه، سودآوری اقتصادی شرکت را نیز تضمین کنند. به‌عنوان مثال، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های بهداشتی و آموزشی یا حمایت از کسب‌وکارهای محلی می‌تواند با کاهش نابرابری‌ها و افزایش رضایت جامعه محلی، اثرات مثبتی بر تصویر برند شرکت داشته باشد.

این سناریو به سوال دوم تحقیق پاسخ می‌دهد و نشان می‌دهد که ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و حسابداری مدیریت می‌تواند نقش مهمی در کاهش نابرابری‌های اجتماعی در مناطق

محروم ایفا کند. اطلاعات به دست آمده از حسابداری مدیریت، به شرکتها امکان می دهد تا پروژه هایی با بیشترین تأثیر اجتماعی را اولویت بندی کرده و پیشرفت این پروژه ها را به صورت شفاف گزارش دهند. همچنین، این سناریو در پاسخ به سوال سوم، نشان می دهد که استفاده از سناریونگاری مبتنی بر داده های حسابداری مدیریت، تصمیم گیری استراتژیک را در مواجهه با عدم قطعیت های محیطی تسهیل می کند و به شرکتها کمک می کند تا روابط پایداری با جامعه ایجاد کنند. نتیجه این رویکرد، بهبود عملکرد مالی، ارتقای مسئولیت پذیری اجتماعی، و دستیابی به توسعه پایدار است.

تحلیل سناریوی ۳: سرمایه گذاری اجتماعی و تأثیرات اجتماعی

سناریوی سوم بر سرمایه گذاری هدفمند شرکتها در پروژه های اجتماعی با تمرکز بر مناطق محروم و کم برخوردار تأکید دارد. در این سناریو، حسابداری مدیریت به عنوان یک ابزار کلیدی در شناسایی، تحلیل و پایش تأثیرات اقتصادی و اجتماعی این پروژه ها عمل می کند. شرکتها با استفاده از تحلیل هزینه-منفعت و ارزیابی عملکرد، پروژه هایی را انتخاب می کنند که بیشترین تأثیر مثبت را بر بهبود کیفیت زندگی جوامع محلی و کاهش نابرابری ها داشته باشند. به عنوان مثال، اجرای برنامه های آموزشی، بهداشتی و حمایتی از کسب و کارهای کوچک در این مناطق، با داده های به دست آمده از سیستم های حسابداری مدیریت، به طور دقیق ارزیابی و مدیریت می شود تا اهداف توسعه اجتماعی و اقتصادی به بهترین شکل محقق شوند.

این سناریو به ویژه در پاسخ به سوال دوم تحقیق، نشان می دهد که ادغام مسئولیت اجتماعی شرکتها و حسابداری مدیریت چگونه می تواند نابرابری های اجتماعی را کاهش دهد. همچنین، در پاسخ به سوال چهارم، تأکید دارد که توسعه اقتصادی پایدار از طریق برنامه ریزی و اجرای مؤثر پروژه های اجتماعی امکان پذیر است. گزارش دهی منظم حسابداری مدیریت در این سناریو، شفافیت لازم را برای ارزیابی تأثیرات بلندمدت سرمایه گذاری های اجتماعی فراهم می کند و به شرکتها کمک می کند تا به تعهدات اجتماعی خود عمل کنند. این رویکرد نه تنها به بهبود شرایط اجتماعی کمک می کند، بلکه با ایجاد اعتماد در میان ذی نفعان و جوامع محلی، به تقویت روابط شرکت و پایداری اقتصادی آن نیز منجر می شود.

۶- بحث و نتیجه گیری

این پژوهش به بررسی نقش ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی شرکتها در کاهش نابرابری های اجتماعی و توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی با تمرکز بر ایران پرداخته است. در

ادامه، یافته‌های کلیدی پژوهش به تفکیک سوالات و فرضیات تحقیق، تشریح و با نتایج مطالعات داخلی و خارجی مقایسه شده و پیشنهادات کاربردی ارائه می‌گردد.

درخصوص سوال اول تحقیق که بیان می‌دارد: "تأثیر ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و حسابداری مدیریت بر عملکرد مالی شرکت‌ها"

بررسی‌ها نشان دادند که ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با حسابداری مدیریت از طریق ابزارهایی مانند بودجه‌بندی، تحلیل هزینه-منفعت و گزارش‌دهی عملکرد، می‌تواند به بهبود عملکرد مالی شرکت‌ها منجر شود. یافته‌های این تحقیق با نتایج پژوهش‌های قبلی مانند پژوهش کراس و همکاران (۲۰۱۸) هم‌خوانی دارد که نشان دادند شرکت‌هایی که مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را در فرآیندهای مدیریتی خود ادغام می‌کنند، سودآوری و بازده سرمایه‌گذاری بیشتری دارند. این امر به‌ویژه برای شرکت‌های فعال در صنایع بزرگ ایران که با چالش‌هایی نظیر محدودیت منابع و کاهش اعتماد عمومی مواجه هستند، اهمیت بیشتری دارد. شرکت‌ها باید ابزارهای پیشرفته حسابداری مدیریت را در ارزیابی هزینه‌ها و مزایای مالی برنامه‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها پیاده‌سازی کنند و تأثیر این برنامه‌ها بر شاخص‌های سودآوری و بازده را پیش‌بینی کنند. این رویکرد می‌تواند موجب افزایش جذابیت سرمایه‌گذاری و تقویت اعتماد ذی‌نفعان شود. درخصوص سوال دوم تحقیق که بیان می‌دارد: نقش حسابداری مدیریت و مسئولیت

اجتماعی شرکت‌ها در کاهش نابرابری‌های اجتماعی

نتایج نشان داد که استفاده از داده‌های حسابداری مدیریت در طراحی و ارزیابی پروژه‌های اجتماعی می‌تواند به بهبود شرایط زندگی در مناطق محروم کمک کند. این یافته با نظریه عدالت اجتماعی راول (۱۹۷۱) و مطالعاتی همچون مرینو و والور (۲۰۱۱) هم‌خوانی دارد که تأکید دارند شرکت‌ها با تخصیص منابع به پروژه‌های اجتماعی نظیر آموزش، بهداشت و زیرساخت‌های محلی می‌توانند نابرابری‌های اجتماعی را کاهش دهند. در ایران، با توجه به نیاز مناطق محروم به خدمات اساسی، این نتایج ارزش عملیاتی بالایی دارند. شرکت‌ها باید از سیستم‌های حسابداری مدیریت برای شناسایی پروژه‌های اجتماعی اولویت‌دار استفاده کنند و از شاخص‌های عملکردی برای سنجش تأثیر این پروژه‌ها بر کاهش نابرابری‌ها بهره‌گیرند. همچنین، برنامه‌های آموزشی ویژه مدیران برای درک بهتر ابزارهای حسابداری مدیریت در زمینه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود.

یافته ۳: درخصوص سوال سوم تحقیق که بیان می‌دارد: نقش سناریونگاری در بهبود

تصمیم‌گیری استراتژیک شرکت‌ها

یکی از نتایج مهم پژوهش نشان داد که سناریونگاری مبتنی بر داده‌های حسابداری مدیریت می‌تواند به بهبود کیفیت تصمیم‌گیری در شرایط عدم قطعیت کمک کند. این نتیجه با مطالعات آلان و کاهن (۲۰۱۵) همسو است که تأکید دارند ابزارهای حسابداری مدیریت مانند تحلیل حساسیت و شبیه‌سازی، شرکت‌ها را در تدوین استراتژی‌های استوار یاری می‌دهند. در ایران، با توجه به شرایط اقتصادی و محیطی پرچالش، استفاده از این ابزارها می‌تواند به مزیت رقابتی شرکت‌ها منجر شود. شرکت‌ها باید از سناریونگاری برای تحلیل ریسک‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و حسابداری مدیریت استفاده کنند و داده‌های حاصل از این تحلیل‌ها را در تدوین برنامه‌های استراتژیک بلندمدت خود به کار گیرند. همچنین، توسعه نرم‌افزارهای بومی برای اجرای این تحلیل‌ها ضروری است.

در خصوص سوال چهارم تحقیق که بیان می‌دارد: **تأثیر ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و حسابداری مدیریت بر توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی**

ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و حسابداری مدیریت نشان داد که می‌تواند نقش مهمی در تحقق اهداف توسعه پایدار داشته باشد. این یافته با تئوری توسعه پایدار براندتلند کامیشن (۱۹۸۷) و مطالعاتی مانند، لیو (۲۰۱۷) مطابقت دارد که تأکید دارند ابزارهای مدیریتی و استراتژیک نقش مؤثری در بهبود شاخص‌های زیست‌محیطی و اجتماعی شرکت‌ها دارند. نتایج این تحقیق نشان داد که در ایران، پروژه‌هایی که با استفاده از تحلیل‌های حسابداری مدیریت برنامه‌ریزی و اجرا می‌شوند، می‌توانند تأثیر بیشتری در توسعه محلی و افزایش ظرفیت‌های اقتصادی مناطق محروم داشته باشند. سیاست‌گذاران باید قوانینی را تدوین کنند که شرکت‌ها را به ادغام مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و حسابداری مدیریت در پروژه‌های توسعه پایدار تشویق کند. همچنین، تخصیص مشوق‌های مالیاتی برای شرکت‌هایی که در مناطق محروم فعالیت می‌کنند، می‌تواند انگیزه بیشتری برای اجرای این پروژه‌ها ایجاد کند.

این پژوهش نشان داد که ادغام حسابداری مدیریت و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌تواند ابزاری مؤثر برای بهبود عملکرد مالی، کاهش نابرابری‌های اجتماعی و دستیابی به اهداف توسعه پایدار در ایران باشد. این ادغام با ایجاد بسترهایی برای تصمیم‌گیری آگاهانه و شفاف، به شرکت‌ها کمک می‌کند تا استراتژی‌های پایدارتری اتخاذ کنند. با این حال، چالش‌هایی همچون محدودیت در دسترسی به داده‌های دقیق به دلیل ملاحظات امنیتی، عدم شفافیت در سیستم‌های گزارش‌دهی و پراکندگی اطلاعات در برخی شرکت‌ها، مانع از دستیابی به تحلیل‌های عمیق و جامع شده است. بسیاری از اطلاعات به صورت کلی و غیرمستند ثبت شده و برخی از داده‌های مالی و اجتماعی به دلیل محرمانگی به راحتی در دسترس پژوهشگران قرار نگرفته‌اند. علاوه بر این، نیاز به تقویت مهارت‌های مدیریتی مدیران برای استفاده بهینه از ابزارهای حسابداری

مدیریت و تحلیل داده‌ها نیز به‌عنوان مانعی دیگر شناسایی شده است. برای غلبه بر این چالش‌ها، تحقیقات آینده باید با همکاری نزدیک‌تر با شرکت‌ها، ایجاد چارچوب‌های شفاف برای به‌اشتراک‌گذاری داده‌ها و استفاده از فناوری‌های پیشرفته تحلیل داده، به بررسی جامع‌تر تأثیرات بلندمدت این ادغام بپردازند و مدل‌های بومی‌سازی‌شده‌ای متناسب با شرایط اجتماعی و اقتصادی ایران توسعه دهند.

با توجه به یافته‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود شرکت‌ها برای ارتقاء شفافیت و دسترسی به داده‌های دقیق، سامانه‌های یکپارچه اطلاعاتی ایجاد کنند تا داده‌های مالی و اجتماعی مرتبط با مسئولیت اجتماعی و حسابداری مدیریت به‌صورت سیستماتیک ثبت و قابل تحلیل شوند. همچنین، برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی برای مدیران با هدف تقویت مهارت‌های استفاده از ابزارهای پیشرفته حسابداری مدیریت و تحلیل داده‌ها توصیه می‌شود. سیاست‌گذاران می‌توانند با تدوین چارچوب‌های شفاف و الزامات قانونی، شرکت‌ها را به ارائه گزارش‌های جامع و دقیق از فعالیت‌های خود در حوزه مسئولیت اجتماعی و حسابداری مدیریت تشویق کنند. علاوه بر این، ایجاد شبکه‌های تعاملی بین شرکت‌ها و مراکز پژوهشی می‌تواند به اشتراک‌گذاری بهتر تجربیات و داده‌ها کمک کند. در نهایت، توسعه مدل‌های بومی‌سازی‌شده برای ادغام مسئولیت اجتماعی و حسابداری مدیریت با در نظر گرفتن ویژگی‌های فرهنگی و اقتصادی ایران ضروری است تا بتوان استراتژی‌های مؤثرتری برای دستیابی به توسعه پایدار تدوین و اجرا کرد.

۷- تقدیر، تشکر و ملاحظه‌های اخلاقی

نویسندگان این مقاله از تمامی افراد و نهادهایی که به نحوی در این پژوهش مشارکت داشته‌اند، صمیمانه قدردانی می‌کنند. همچنین، این تحقیق با رعایت کامل ملاحظات اخلاقی انجام پذیرفته است.

فهرست منابع

- امیرقاسم خانی، سمیه؛ کاظمی، مهدی؛ ملاحسینی، علی. (۱۳۹۶). مسئولیت اجتماعی شرکت و نقش آن در کسب مزیت رقابتی. مطالعات کاربردی در علوم مدیریت و توسعه، سال دوم، شماره ۱، صص ۲۱-۴۱.
- پارسائی، سعید؛ راغی، نسترن. (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی، رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای، حاکمیت شرکتی و تأثیر آن بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. مطالعات مدیریت و حسابداری، سال بیست و پنجم، شماره ۵، صص ۶۳-۸۰.

- تاج‌ملکی اسکویی، ملک؛ احمدی سیاه‌اسطلخی، هاشمی. (۱۴۰۳). بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها بر حسابداری و اخلاق. کنفرانس یافته‌های نوین در مدیریت، روانشناسی و حسابداری، سال هشتم، شماره ۸، صص ۳۴۹-۳۵۹.
- حسنی‌دهکا، فاطمه؛ جلیلی، آرزو. (۱۴۰۰). حاکمیت شرکتی، ساختار سرمایه و حسابداری مسئولیت اجتماعی و محیط زیست. مطالعات اقتصاد، مدیریت مالی و حسابداری، سال سی‌ام، شماره ۷، صص ۳۲۰-۳۳۴.
- سرلک، نرگس؛ زارع بهنمیری، محمدجواد؛ رامشه، منیژه؛ میرزائی، بهار. (۱۴۰۲). بررسی رابطه گزارشگری مسئولیت اجتماعی و عملکرد شرکت‌ها با رویکرد فراتحلیل. دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، سال هشتم، شماره ۱۵، صص ۲۱۱-۲۴۷.
- شفاعت، احمدرضا؛ کاشانی‌پور، محمد؛ غلامی جمکرانی، رضا؛ جهانگیرنیا، حسین. (۱۴۰۰). تأثیر متغیر تیپ شخصیتی مدیران بر مدیریت سود و نقش تعدیلی آن در رابطه بین مدیریت سود با افشای مسئولیت‌های اجتماعی شرکت. دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، سال ششم، شماره ۱۲، صص ۳۰۸-۳۴۳.
- عبدی، مصطفی؛ همایون، سعید؛ کاظمی علوم، مهدی. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته‌های حسابرسی بر سطح گزارشگری پایداری. دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، سال پنجم، شماره ۹، صص ۳۳۵-۳۶۹.
- علیرضا، معصومی‌راد؛ عبدالکریم، رضائی‌نژاد. (۱۴۰۳). حسابداری مسئولیت اجتماعی و ماتریس حسابداری اجتماعی. نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری، سال هفتم، شماره ۲۷، صص ۱۴۱۷-۱۴۳۴.
- علی‌فیری، ملیحه؛ حامدی‌نژاد، میترا. (۱۴۰۱). تأثیر عدم‌قطعیت سیاست اقتصادی و مسئولیت اجتماعی شرکتی با تأکید بر نقش واسطه‌ای سرمایه‌فکری و تحقیق و توسعه. مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال چهاردهم، شماره ۵۶، صص ۴۱-۵۹.
- علی‌محمدی، پروانه؛ یوسفی‌امین، زهرا؛ حسینی، سیده‌عاطفه. (۱۴۰۲). تبیین الگوی گزارشگری مسئولیت اجتماعی در ایران با استفاده از روش نظریه بنیاد. دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، سال هشتم، شماره ۱۵، صص ۲۴۹-۲۹۶.
- محبی، امیر؛ رضایی، فرزین؛ بشکوه، مهدی؛ کردستانی، غلامرضا. (۱۴۰۳). ارتقای توسعه اقتصادی صنایع و شرکت‌ها: طراحی مدل بر اساس مسئولیت اجتماعی و حسابداری مدیریت راهبردی. مدیریت بازرگانی، سال شانزدهم، شماره ۳، صص ۶۴۱-۶۶۶.

- محمدی، امید؛ گیوگی، ابراهیم؛ کبیری، مسلمی؛ آذر. (۱۴۰۲). تبیین مدل شبکه کنشگران مسئولیت اجتماعی در حسابداری از منظر نظام راهبری شرکتی. حسابداری و منافع اجتماعی، سال دوازدهم، شماره ۴، صص ۶۱-۸۰.
- مرکز آمار ایران. (۱۴۰۲). ضریب جینی سال ۱۴۰۲. وبسایت مرکز آمار ایران. <https://www.amar.org.ir>
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. (۱۴۰۲). گزارش بررسی وضعیت شاخص‌های توسعه اقتصادی کشور. وبسایت مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی: <https://rc.majlis.ir/fa/news/show/۱۷۷۵۶۵۸>
- Ahmad, K. and S. M. Zabri. ۲۰۲۳. The role of management accounting on the relationship between corporate social responsibility and performance in SMEs. *Measuring Business Excellence*.
- Ait Sidhoum, A. and T. Serra. ۲۰۱۸. Corporate sustainable development. Revisiting the relationship between corporate social responsibility dimensions. *Sustainable Development*, ۲۶(۴): ۳۶۵-۳۷۸.
- Ait Sidhoum, A. and T. Serra. ۲۰۱۸. Corporate sustainable development. Revisiting the relationship between corporate social responsibility dimensions. *Sustainable Development*, ۲۶(۴): ۳۶۵-۳۷۸.
- Alani, F. and F. R. Khan. ۲۰۱۵. Framework development of the social responsibility accounting towards economic units' evaluation. *ERN: Firm Behavior (IO: Empirical) (Topic)*.
- Alizadeh, R., P. Lund, A. Beynaghi, M. Abolghasemi, and R. Maknoon. ۲۰۱۶. An integrated scenario-based robust planning approach for foresight and strategic management with application to energy industry. *Technological Forecasting and Social Change*, ۱۰۴: ۱۶۲-۱۷۱.
- Allan, G., & Kahn, H. (۲۰۱۵). Scenario analysis and decision-making in uncertain environments. *Journal of Strategic Management*, ۳۲(۳), ۲۸۹-۳۰۴.
- Allan, N., & Kahn, S. (۲۰۱۵). Scenario planning for corporate decision-making under uncertainty. *Journal of Business Strategy*, ۳۶(۵), ۳۴-۴۰.
- Amer, M., Daim, T. U., & Jetter, A. (۲۰۱۳). A review of scenario planning. *Futures*, ۴۶, ۲۳-۴۰.

- Amin-Chaudhry, A. (۲۰۱۶). Corporate social responsibility—from a mere concept to an expected business practice. *Social Responsibility Journal*, ۱۲(۱): ۱۹۰-۲۰۷.
- Anthony, R. N. and V. Govindarajan. ۲۰۰۷. *Management control systems*. McGraw-Hill.
- Axson, D. A. J. (۲۰۱۱). Scenario planning: Navigating through today's uncertain world. *Journal of Accountancy*, ۲۱۱(۱): ۲۲.
- Blowfield, M. and J. G. Frynas. ۲۰۰۵. Editorial setting new agendas: critical perspectives on corporate social responsibility in the developing world. *International Affairs*, ۸۱(۳): ۴۹۹-۵۱۳.
- Brundtland Commission. (۱۹۸۷). *Our Common Future*. Oxford University Press.
- Brundtland Commission. (۱۹۸۷). *Our Common Future*. Oxford: Oxford University Press.
- Cairns, G., P. Goodwin, and G. Wright. ۲۰۱۶. A decision-analysis-based framework for analysing stakeholder behaviour in scenario planning. *European Journal of Operational Research*, ۲۴۹(۳): ۱۰۵۰-۱۰۶۲.
- Carroll, A. B. (۱۹۹۱). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business horizons*, ۳۴(۴), ۳۹-۴۸.
- Carroll, A. B. ۲۰۱۵. Corporate social responsibility. *Organizational Dynamics*, ۴۴(۲): ۸۷-۹۶.
- Castilla-Polo, F., Licerán-Gutiérrez, A., & del Consuelo Ruiz-Rodríguez, M. (۲۰۲۲). The adoption of corporate social responsibility active learning methodology with management accounting students. *The International Journal of Management Education*, ۲۰(۱), ۱۰۰۶۱۳.
- Cazeri, G. T., R. Anholon, D. Silva, R. Ordóñez, O. Quelhas, W. Filho, and L. A. Santa-Eulalia. ۲۰۱۸. An assessment of the integration between corporate social responsibility practices and management systems in Brazil aiming at sustainability in enterprises. *Journal of Cleaner Production*, ۱۸۲: ۷۴۶-۷۵۴.
- Chen, W., & Zhang, L. (۲۰۲۳). Scenario planning and uncertainty analysis in corporate social responsibility programs. *Journal of Strategic Management Studies*, ۵۸(۲), ۱۳۴-۱۵۰.

- Chipriyanova, G., R. Krasteva-Hristova, and A. Kussainova. ۲۰۲۲. Contemporary higher accounting education for social responsibility. *Economics Ecology Socium*, ۶(۴): ۲۷-۳۶.
- Chipriyanova, G., R. Krasteva-Hristova, and A. Kussainova. ۲۰۲۲. Contemporary higher accounting education for social responsibility. *Economics Ecology Socium*, ۶(۴): ۲۷-۳۶.
- Devale, A., and S. S. Mahat. (۲۰۲۳). Corporate social responsibility, new challenges with new development, and new structural work of management framework business development cycles. *Tuijin Jishu/Journal of Propulsion Technology* ۴۴ (۴). <https://doi.org/10.52783/tjjpt.v44.i4.2092>
- Drury, C. ۲۰۱۸. *Management and cost accounting*. ۱۰th ed. Cengage Learning.
- Epstein, M. J. and A. R. Buhovac. ۲۰۱۴. *Making sustainability work: Best practices in managing and measuring corporate social, environmental, and economic impacts*. Berrett-Koehler Publishers.
- Freeman, R. E. (۱۹۸۴). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston: Pitman.
- Freeman, R. E. (۱۹۸۴). *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston: Pitman.
- Gallardo-Vázquez, D. and M. I. Sanchez-Hernandez. ۲۰۱۴. Measuring corporate social responsibility for competitive success at a regional level. *Journal of Cleaner Production*, ۷۲: ۱۴-۲۲.
- García-Rodríguez, F. J., J. L. García-Rodríguez, C. Castilla-Gutiérrez, and S. A. Major. ۲۰۱۳. Corporate social responsibility of oil companies in developing countries: From altruism to business strategy. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, ۲۰(۶): ۳۷۱-۳۸۴.
- García-Rodríguez, F. J., J. L. García-Rodríguez, C. Castilla-Gutiérrez, and S. A. Major. ۲۰۱۳. Corporate social responsibility of oil companies in developing countries: From altruism to business strategy. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, ۲۰(۶): ۳۷۱-۳۸۴.
- Garriga, E. and D. Melé. ۲۰۰۴. Corporate social responsibility theories: Mapping the territory. *Journal of Business Ethics*, ۵۳(۱): ۵۱-۷۱.

- Gray, R., D. Owen, and C. Adams. ۱۹۹۶. Accounting and accountability: Changes and challenges in corporate social and environmental reporting. Prentice Hall.
- Horngren, C. T., S. M. Datar, and M. Rajan. ۲۰۰۵. Cost accounting: A managerial emphasis. ۱۲th ed. Pearson Prentice Hall.
- Huang, Y., Lee, C., & Wang, J. (۲۰۲۲). Using management accounting tools to predict the impact of CSR initiatives in manufacturing industries. Sustainability Accounting Journal, ۱۴(۴), ۳۲۲-۳۴۰.
- Idemudia, U. ۲۰۰۹. Oil extraction and poverty reduction in the Niger Delta: A critical examination of partnership initiatives. Journal of Business Ethics, ۹۰: ۹۱-۱۱۶.
- Ite, U. E. ۲۰۰۴. Multinationals and corporate social responsibility in developing countries: a case study of Nigeria. Corporate Social Responsibility and Environmental Management, ۱۱(۱): ۱-۱۱.
- Ite, U. E. ۲۰۰۴. Multinationals and corporate social responsibility in developing countries: a case study of Nigeria. Corporate Social Responsibility and Environmental Management, ۱۱(۱): ۱-۱۱.
- Johnson, H. T. and R. S. Kaplan. ۱۹۸۷. Relevance lost: The rise and fall of management accounting. Harvard Business School Press.
- Johnson, R., Smith, K., & Taylor, M. (۲۰۲۴). CSR strategies and their impact on corporate financial performance in underprivileged areas. Corporate Social Responsibility and Environmental Management, ۳۱(۱), ۶۷-۸۴.
- Kaplan, R. S. and A. A. Atkinson. ۱۹۹۸. Advanced management accounting. ۳rd ed. Prentice Hall.
- Kiang, T., Lopez, A., & Zhu, Y. (۲۰۲۳). Integrating circular economy and corporate social responsibility: A sustainable approach. Journal of Cleaner Production, ۳۸۲, ۱۳۵-۱۴۹.
- Kraus, S., et al. (۲۰۱۸). Corporate social responsibility and its impact on regional development in Brazil. Journal of Cleaner Production, ۱۸۲, ۷۴۶-۷۵۴.
- Kraus, S., Filser, M., O'Dwyer, M., & Shaw, E. (۲۰۱۸). Social entrepreneurship: An overview of the field. International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research, ۲۴(۳), ۵۰۳-۵۲۳.
- Lakra, S. and M. K. R. Kumar. ۲۰۱۷. A study on corporate social responsibility at Power Grid. International Journal of Advance Research and Innovative Ideas in Education, ۳(۶): ۶۹۰-۶۹۴.

- Lavrova-Manzenko, O. O., V. V. Opalko, N. V. Butko, V. H. Umanska, and O. O. Riabukha. ۲۰۲۳, October. Accounting for social responsibility of business in the context of sustainable development. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science (Vol. ۱۲۵۴, No. ۱, p. ۰۱۲۱۲۰). IOP Publishing.
- Lavrova-Manzenko, O. O., Opalko, V. V., Butko, N. V., Umanska, V. H., & Riabukha, O. O. (۲۰۲۳, October). Accounting for social responsibility of business in the context of sustainable development. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 1254(۱), ۰۱۲۱۲۰. <https://doi.org/10.1088/1750-1315/1254/1/012120>.
- Lee, S., Park, H., & Kim, Y. (۲۰۲۳). The relationship between sustainable management accounting and CSR program success. *Management Accounting Research*, ۳۵(۳), ۲۱۱-۲۳۰.
- Liu, D. (۲۰۱۷). Analysis on the reconstruction of management accounting framework from the angle of corporate social responsibility. *DEStech Transactions on Social Science, Education and Human Science*.
- Liu, D. (۲۰۱۷). Analysis on the reconstruction of management accounting framework from the angle of corporate social responsibility. *DEStech Transactions on Social Science, Education and Human Science*.
- Liu, D. (۲۰۱۷). Analysis on the reconstruction of management accounting framework from the angle of corporate social responsibility. *DEStech Transactions on Social Science, Education and Human Science*. <https://doi.org/10.12783/dtssehs/icsste2017/9306>
- Mannermaa, M. ۱۹۹۱. In search of an evolutionary paradigm for futures research. *Futures*, ۲۳(۴): ۳۴۹-۳۷۲.
- Merino, A. and C. Valor. ۲۰۱۱. The potential of corporate social responsibility to eradicate poverty: an ongoing debate. *Development in Practice*, ۲۱(۲): ۱۵۷-۱۶۷.
- Merino, A., & Valor, C. (۲۰۱۱). The potential of corporate social responsibility to eradicate poverty: An ongoing debate. *Development in Practice*, ۲۱(۲), ۱۵۷-۱۶۷.

- Meseguer-Sánchez, V., F. J. Gálvez-Sánchez, G. López-Martínez, and V. Molina-Moreno. ۲۰۲۱. Corporate social responsibility and sustainability: A bibliometric analysis of their interrelations. *Sustainability*, ۱۳(۴): ۱۶۳۶.
- Miller, K. D. and H. Waller. ۲۰۰۳. Scenarios, real options and integrated risk management. *Long Range Planning*, ۳۶(۱): ۹۳-۱۰۷.
- Owen, D. ۲۰۰۸. Chronicles of wasted time? A personal reflection on the current state of, and future prospects for, social and environmental accounting research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, ۲۱(۲): ۲۴۰-۲۶۷.
- Porter, M. E. and M. R. Kramer. ۲۰۰۶. Strategy and society: The link between competitive advantage and corporate social responsibility. *Harvard Business Review*, ۸۴(۱۲): ۷۸-۹۲.
- Prates, C., E. Pedrozo, and T. Silva. ۲۰۱۵. Corporate social responsibility: A case study in subsidiaries from Brazil and China. *Journal of Technology Management & Innovation*, ۱۰(۳): ۱۳۱-۱۴۲.
- Quazi, A. M. and D. O'Brien. ۲۰۰۰. An empirical test of a cross-national model of corporate social responsibility. *Journal of Business Ethics*, ۲۵: ۳۳-۵۱.
- Rawls, J. (۱۹۷۱). *A Theory of Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Rawls, J. (۱۹۷۱). *A theory of justice*. Harvard University Press.
- Salamzadeh, A., Hadizadeh, M., Rastgoo, N., Rahman, M. M., & Radfard, S. (۲۰۲۲). Sustainability-oriented innovation foresight in international new technology based firms. *Sustainability*, ۱۴(۲۰), ۱۳۵۰۱.
- Schaltegger, S. and R. L. Burritt. ۲۰۰۰. *Contemporary environmental accounting: Issues, concepts, and practice*. Greenleaf Publishing.
- Simons, R. ۲۰۰۰. *Performance measurement & control systems for implementing strategy*. Prentice Hall.
- Smith, P., Brown, L., & Adams, J. (۲۰۲۴). The relationship between environmental reporting, CSR, and risk management. *Environmental and Social Governance Journal*, ۱۹(۲), ۱۴۵-۱۶۲.

- Turker, D. ۲۰۰۹. Measuring corporate social responsibility: A scale development study. *Journal of Business Ethics*, ۸۵: ۴۱۱-۴۲۷.
- Vărzaru, A. A., C. G. Bocean, and M. M. Nicolescu. ۲۰۲۱. Rethinking corporate responsibility and sustainability in light of economic performance. *Sustainability*, ۱۳(۵): ۲۶۶۰.
- Vlastelica, B. T., J. Krstović, and K. S. Cicvarić. ۲۰۱۲. The business case for corporate social responsibility. *Marketing*, ۴۳(۳): ۱۹۱-۱۹۸.
- Wang, P., Lu, C., Mian, L., & Bhaumik, A. (۲۰۲۳). Sustainable business practices: Integrating environmental and social responsibility into corporate strategy. *International Journal for Multidisciplinary Research*, ۵(۶), Article ۸۰۹۸. <https://doi.org/10.33948/ijfmr.۲۰۲۳.v۰۵i۰۶.۸۰۹۸>
- Windsor, D. ۲۰۰۱. The future of corporate social responsibility. *The International Journal of Organizational Analysis*, ۹(۳): ۲۲۵-۲۵۶.
- Wright, G., F. O'Brien, M. Meadows, E. Tapinos, and N. Pyper. ۲۰۲۰. Scenario planning and foresight: Advancing theory and improving practice. *Technological Forecasting and Social Change*, ۱۵۹: ۱۲۰۲۲۰.
- Yeoman, I. and U. McMahon-Beattie. ۲۰۱۸. The future of luxury: mega drivers, new faces and scenarios. *Journal of Revenue and Pricing Management*, ۱۷: ۲۰۴-۲۱۷.
- Zyznarska-Dworczak, B. (۲۰۱۸). The development perspectives of sustainable management accounting in Central and Eastern European countries. *Sustainability*, ۱۰(۵), ۱۴۴۵. <https://doi.org/10.3390/su10051445>
- Zyznarska-Dworczak, B. ۲۰۱۸. The development perspectives of sustainable management accounting in Central and Eastern European countries. *Sustainability*, ۱۰(۵): ۱۴۴۵
- Zyznarska-Dworczak, B. ۲۰۱۸. The development perspectives of sustainable management accounting in Central and Eastern European countries. *Sustainability*, ۱۰(۵): ۱۴۴۵.